

Eläinlääkintähuollon suunnitelman 2020- 2024 päivitys vuodelle 2024 Jyväskylän seudun ympäristöterveys

Kuva: Elias Harinen

Kunnallisen valvontasuunnitelman liite

SISÄLLYSLUETTELO

Sisällys

SISÄLLYSLUETTELO.....	3
1 JOHDANTO.....	4
1.1 Valvontasuunnitelman tarkoitus ja lainsäädännöllinen tausta.....	4
1.2 Suhde muihin ohjelmiin.....	5
1.3 Eläinlääkintähuoltojärjestelmän yleiskuvaus ja tehtävät.....	5
2 KUNNAN SUUNNITELMA.....	6
2.1 Painopisteet.....	6
3 VOIMAVARAT.....	7
3.1 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako.....	7
3.2 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen.....	8
4 TIETOJÄRJESTELMÄT.....	9
5 YHTEISTYÖ JA VIESTINTÄ.....	12
5.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus.....	12
5.2 Erityistilanneviestintä.....	12
6 MAKSUT.....	12
7 VALVONNAN TOIMEENPANO.....	13
8 ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA.....	13
8.1 Eläintautivalmius.....	13
8.2 Eläintautien ilmoittaminen.....	14
8.3 Zoonosivalvonta ja vapaaehtoinen terveystarkastus.....	15
8.4 Vesiviljelylaitosten valvonta.....	15
8.5 Eläinten keinollinen lisääminen.....	15
8.6 Muu eläintautivalvonta ja seuranta.....	15
9 ELÄINTEN TUNNISTAMISEN JA REKISTERÖINNIN VALVONTA.....	16
10 ELÄINTEN LÄÄKITSEMISEN VALVONTA.....	16
11 SISÄMARKKINAKAUPPA, VIENTI JA TUONTI.....	17
11.1 Sisämarkkinakauppa.....	17
11.2 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin.....	18
11.3 Tuonti EU:n ulkopuolelta ja Komission asetuksen 2017/625 luvun V jakson II mukainen valvonta.....	18
12 ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA.....	19
12.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus.....	19
12.2 Tiloilla tehtävät otantaan perustuvat eläinsuojelutarkastukset.....	20
12.3 Luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan valvonta.....	20
12.4 Eläinsuojeluvälittäjät.....	20

12.5 Eläinkuljetukset.....	21
12.6 Teurastamot	21
12.7 Koe-eläintoiminnan valvonta.....	21
13 ELÄIMISTÄ SAATAVAT SIVUTUOTTEET	21
13.1 Sivutuotelaitosten valvonta.....	22
13.2 Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta	22
14 EHDOLLISUUDEN VALVONTA.....	22
15 ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUJEN JÄRJESTÄMINEN	23
15.1 Peruseläinlääkäripalvelu	23
15.2 Sisältö.....	23
15.3 Tuotantoeläinten terveydenhuolto	24
15.4 Yksityinen palvelutarjonta	25
15.5 Kiireellinen eläinlääkäriapu	26
15.6 Saatavuus- ja laatutavoitteet.....	27
15.7 Toimitilat.....	28
15.8 Välineresurssit	29
15.9 Ostopalvelut.....	29
16 SEURANTA, ARVIOINTI JA RAPORTOINTI	29
16.1 Aluehallintoviraston suunnitelmat	29
16.2 Kunnan suunnitelmat	30
16.3 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi.....	30
16.4 Arviointi- ja ohjauskäynnit.....	30
16.5 Muu raportointi	31
LIITE 1. ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON PAINOPISTEALUEET	31
Vuoden 2024 painopisteiden kunnassa tehtävät toimenpiteet.....	31
LIITE 2. RESURSSITARPEEN KARTOITUS	33
Eläinmäärät Jyväskylän ympäristöterveyden toiminta-alueella.....	33
ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT	33
Eläinten terveyden valvonta (päivitetty 2023)	35
Sivutuotevalvonta.....	36
Eläinten hyvinvoinnin valvonta.....	36
Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta	37
ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON HENKILÖRESURSSIT	38
Liite 3, vahvistetut maksut.....	39
Klinikkamaksut 1.1.2024 alkaen	39
Keskitetyn päivystyksen puhelinpalvelun maksut	39

1 JOHDANTO

Eläinlääkintähuollon suunnitelma on osa Jyväskylän seudun ympäristöterveyden valvontasuunnitelmaa. Velvoite suunnitelman tekemiseen sisältyy eläinlääkintähuoltolakiin, joka tuli voimaan 1.11.2009. Suunnitelman perusvaatimukset on asetettu eläinlääkintähuollon valtakunnalliseen ohjelmassa (EHO 2015-24), johon on tehty päivitykset vuodelle 2024.

Eläinlääkintähuoltolain uudistuttua marraskuussa 2009 valtio ryhtyi ostamaan kunnilta eläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää viranomaisvalvontaa. Tavoitteena on ollut entistä selkeämmin erottaa valvontatehtävät eläinlääkäripalveluista ja perustaa kuntiin päätoimisia valvontaeläinlääkärin virkoja. Jyväskylän seudulla päätoiminen valvontaeläinlääkärin virka on ollut vuodesta 2011 lähtien ja vuoden 2021 lokakuusta lähtien valvontaa on tehty kahden valvontaeläinlääkärin työpanoksella.

Eläinlääkäripalvelujen tarpeeseen vaikuttavat tuotantoeläintilojen määrän edelleen jatkuva väheneminen ja tuotantoeläinten keskittyminen yhä suurempiin yksiköihin. Tuotantoeläinten terveydenhuollon merkitys kasvaa edelleen, mikä muuttaa myös eläinlääkäreiden työnkuvaa akuutista sairaanhoidosta suunnitelmallisen ennaltaehkäisevän työn suuntaan. Lemmikit ovat tämän päivän yhteiskunnassa perheenjäsenen asemassa ja lemmikkeihin kohdistuville eläinlääkäripalveluille asetetaan yhä suurempia odotuksia ja vaatimuksia.

Keväällä 2022 myös eläinlääkintähuoltoa, sekä yksityistä että kunnallista, koetelleen koronatartuntojen nousun aikana kunnan merkitys kiireellisen päiväaikaisen eläinlääkäriavun tuottajana korostui. Kunnalla on oltava myös poikkeuksellisia hetkinä, jolloin yksityisen tarjonnan resurssi ei riitä palvelemaan kaikkia avun tarvitsijoita, kyky tarjota peruseläinlääkinnän tasoista palvelua.

Voimaan tulosta annettavaa asetusta odottavassa uudessa eläinlääkintähuoltolaissa (285/2923) erikoiseläinlääkäritasoisien kiireellisen eläinlääkäriavun järjestämisvelvoitetta ei ole enää kunnalla, poiketen aiemmin EHO:ssa olleesta ohjeistuksesta, jossa edellytettiin erikoiseläinlääkäripalvelutasoista pieneläinpäivystystä.

1.1 Valvontasuunnitelman tarkoitus ja lainsäädännöllinen tausta

Ruokaviraston laatiman eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman (EHO) tavoitteena on tehostaa ja yhdenmukaistaa eläinlääkintähuoltolaissa tarkoitettua eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa sekä ohjata eläinlääkäripalveluiden järjestämistä. Tarkoituksena on lisätä valvonnan suunnitelmallisuutta, tehokkuutta ja laatua ohjaamalla valvontasuunnitelmien laatimista aluehallintovirastoissa ja kunnissa. Tavoitteena on yhtenäistää valvontakäytäntöjä ja varmistaa toiminnanharjoittajien samanarvoinen asema suhteessa valvontaan. Ohjelmalla sisältyy eläinlääkäripalveluiden saatavuutta ja laatua koskevat yleiset tavoitteet. Ohjelmalla pyritään varmistamaan, että vastuutahot varaavat riittävät resurssit valvontatehtäviin ja eläinlääkäripalveluihin.

Kunnallisessa valvontasuunnitelmassa varmistetaan eläinlääkintähuollon järjestyminen eläinlääkintähuollon valtakunnallisessa ohjelmassa (EHO) asetettujen vaatimusten mukaisesti. Lisäksi valvontasuunnitelma toimii eläinlääkintähuollon yksikön laatuasiakirjana.

Eläinlääkintähuoltolain soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään lisäksi elintarvikelaissa, eläntautilaissa, laissa eläinten hyvinvoinnista, eläinten kuljetuksesta annetussa laissa, eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa, sivutuotelaissa, maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa ja eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa.

1.2 Suhde muihin ohjelmiin

EHO on osa valvonta-asetuksen mukaista elintarvikeketjun monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa ([VASU](#)) ja ympäristöterveydenhuollon yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa ([Ymppi-ohjelma](#)). VASU kattaa koko elintarvikeketjun valvonnan ja sisältää toimintaympäristön ja valvontajärjestelmien kuvaukset sekä valvonnan strategiset tavoitteet. Ymppiohjelma ohjaa koko ympäristöterveydenhuollon valvontaa ja siinä asetetaan ympäristöterveydenhuollon valvonnan yhteiset tavoitteet. Ymppi-ohjelmassa ovat mukana terveydenhuoltolaissa (1326/2010) määritellyt ympäristöterveydenhuollon toimialat: terveydensuojelu, elintarviketurvallisuus, tupakkavalvonta ja eläinlääkintähuolto

Elintarvikkeiden alkutuotannon ja turvallisuuden valvonta on osa eläinlääkintähuoltoa, mutta ne eivät sisälly tähän ohjelmaan. Elintarvikevalvonnan ohjelma, entinen EVO, on osa VASU:a.

1.3 Eläinlääkintähuoltojärjestelmän yleiskuvaus ja tehtävät

Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja valvoo ylimpänä viranomaisena eläinlääkintähuollon säännösten toimeenpanoa ja noudattamista. **Ruokavirasto** ohjaa ja valvoo keskushallinnon viranomaisena lainsäädännön toimeenpanoa ja noudattamista.

Aluehallintovirasto valvoo lain täytäntöönpanoa ja noudattamista alueellaan. Aluehallintovirasto suorittaa myös itse eläinlääkintähuoltoon liittyvää valvontaa kuten otantaan perustuvia eläinsuojelutarkastuksia, ehdollisuuden valvontaa, lääkitsemislainsäädännön valvontaa, eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevaa valvontaa ja omaehtoisesti tai kunnan valvontaviranomaisen pyynnöstä kriittisiä eläinsuojelutehtäviä. Aluehallintovirasto ohjaa kunnaneläinlääkäreitä lakisäteisesti vastustettavien eläntautien torjunnassa, vastaa alueen eläntautivalmiudesta ja osallistuu tautitilanteiden hoitoon vakavissa eläntautitilanteissa apunaan erityiskoulutuksen saaneet valmiuseläinlääkärit.

Paikallistasolla eläinlääkintähuollon suunnittelu ja toteutus tehdään **ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueilla**. Yhteistoiminta-alue voi muodostua yhdestä tai useammasta kunnasta. Tässä ohjelmassa **kunta** tarkoittaa ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-aluetta. Yhteistoiminta-alueita on tällä hetkellä 62 kappaletta.

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden toiminta-alue muodostuu keskisen maakunta-alueen kymmenestä kunnasta: Hankasalmi, Joutsa, Jyväskylä, Luhanka Multia, Muurame, Petäjävesi, Toivakka, Uurainen ja Äänekoski. Jyväskylän kaupunki toimii yhteistoiminta-alueella eläinlääkintähuollon järjestäjänä, joka järjestää valtion vastuulla olevien eläintautien vastustamista ja eläinsuojelua koskevien tehtävien hoitamisen.

Kunnalle maksetaan näistä valvontatehtävistä todellisia kustannuksia vastaava korvaus valtion varoista. Kunnat järjestävät merkittävän osan eläinlääkäripalveluista kuten eläinlääkintähuoltolain edellyttämän peruseläinlääkäripalvelun arkipäivisin sekä kiireellisen eläinlääkäriavun kaikkina vuorokaudenaikoina. Eläinlääkäripäivystys järjestetään suurelaimiä koskien yhteistyössä Laukaan ympäristötoimen, Keurusselän ympäristön- ja terveydensuojelutoimiston sekä Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen (Kangasniemen kuntaa koskien) kanssa. Pieneläinpäivystyksen järjestämisessä yhteistyössä on edellä mainittujen lisäksi mukana Pohjoisen Keski-Suomen ympäristötoimi.

Yksityiset eläinlääkäripalvelut kohdistuvat pääasiassa pieneläimiin ja hevosiin, mutta myös tuotantoeläimiä hoitavien yksityisten määrä on lisääntynyt, tosin Jyväskylän seudulla yksityisen tuotantoeläinlääkinnän merkitys on jäänyt vähäiseksi. Hevosten ja pieneläinten osalta yksityiset palveluntarjoajat vastaavat erikoiseläinlääkäritason palveluista.

2 KUNNAN SUUNNITELMA

Tässä suunnitelmassa kuvataan Jyväskylän ympäristöterveyden järjestämät sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestäminen. Suunnitelma sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Suunnitelma ottaa huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut. Suunnitelmassa on otettu huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma.

Suunnitelmassa kuvataan miten kunnaneläinlääkärille määrättyjen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävien hoito on alueella järjestetty. Suunnitelmassa esitetään valvontakohteet, hyväksymismenettelyt, tarkastusten suunnittelu ja toteutus, näytteenotto, hallinnolliset pakkokeinot sekä valvonnan toteutumisen seuranta ja raportointi.

Suunnitelman avulla kunta pyrkii järjestämään eläinlääkäripalvelut eläinlääkintähuoltolain vaatimusten mukaisesti.

2.1 Painopisteet

Keskusviranomaisen asettamat painopisteet ja näiden edellyttämät toimenpiteet vuodelle 2024 ovat liitteessä 1.

Kunnan suunnitelmassa on esitetty painopisteiden huomiointi käytännön työssä.

3 VOIMAVARAT

3.1 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako

Eläinlääkintähuollon yksikössä on yhteensä seitsemän vakituista praktikkovirkkaa ja kaksi valvontaeläinlääkärin virkaa. Lisäksi yksikössä on työsuhteinen eläintenhoitaja Palokan yhteisvastaanotolla. Vuoden 2023 alusta lähtien eläinlääkintähuolto on toiminut omana Jyväskylän ympäristöterveyden toimintayksikkönään. Toinen valvontaeläinlääkäreistä toimii yksikön lähiesihenkilönä.

Eläinlääkintähuollon toimintayksikössä on neljä toimipistettä: Joutsa, Hankasalmi, Muurame ja Palokka. Joutsan, Hankasalmen ja Muuramen toimipisteissä toimii päätoimisesti yksi praktikkoeläinlääkäri, Palokan vastaanotolla kahdesta neljään praktikkoeläinlääkäriä, jotka toimivat vuoroperiaatteella myös muilla vastaanotoilla etenkin näiden toimipisteiden eläinlääkärien päivystysvapaiden aikana, mutta myös mahdollistamassa keskeytyksettömät työpäivät esimerkiksi terveydenhuoltokäynneille.

Praktiikassa noudatetaan toimialuejakoa, Palokan vastaanotto toimii yhteisvastaanottoperiaatteella myös suurelänkäyntien osalta. Palokan yhteisvastaanoton osalta on päästy tilanteeseen, jossa valtaosa puhelinliikenteestä ja ajanvarauksista kulkee eläintenhoitajan kautta, millä on saatu parannettua eläinlääkärien työnoloja keskeytyksettömän työajan lisääntymisellä ja toisaalta myös lisätty eläinlääkintähuollon tavoitettavuutta, kun puheluihin vastataan entistä todennäköisemmin puhelun vastaajaan menemisen sijaan. Muilla vastaanotoilla, Muurame, Joutsa ja Hankasalmi, puhelinliikenne kulkee edelleen eläinlääkärin kautta.

Äänekosken kaupungin ympäristöterveydenhuolto on ollut vuoden 2021 alusta lähtien Jyväskylän seudun yhteistoiminta-alueen järjestettävänä. Peruseläinlääkintähuollon sekä kiireellisen eläinlääkäriavun virka-aikaan Äänekosken kaupungin alueella tuottaa Laukaan kunta yhteistoiminta-alueiden välisellä sopimuksella.

Virka-ajan ulkopuolinen kiireellinen eläinlääkäriapu on hoidettu maakunnallisella päivystyksellä sekä hyötyeläimille että pienikokoisille lemmikkieläimille, joiden päivystys hankitaan ostopalveluna.

Eläinlääkärit tekevät kaikki eläinlääkärin pätevyyttä vaativat valvontatehtävät. Eläintautilaissa (76/2021), eläimistä saatavista sivutuotteista annetussa laissa (517/2015), laissa eläinten hyvinvoinnista (693/2023), eläinten kuljetuksesta annetussa laissa (1429/2006), eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (387/2014), maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (192/2013) ja eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa (1069/2021) määrätyt valvontatehtävät ovat ensisijaisesti valvontaeläinlääkäreillä tai ainakin tapahtuvat valvontaeläinlääkärien koordinoimina. Valvontaeläinlääkärien toimipiste on Palokan vastaanoton yhteydessä, ja valvontaeläinlääkärit toimivat kiinteässä yhteydessä praktikkoeläinlääkärien kanssa.

Resurssikartoitus on liitteenä (liite 2).

3.2 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Jyväskylän kaupunki huolehtii työnantajana, että kunnaneläinlääkäriin virkaan valitaan tehtävään päteviä henkilöitä. Virkasuhteeseen tulevien eläinlääkärien osalta ammatinharjoittamisoikeus tarkastetaan Ruokaviraston ylläpitämästä avoimesta eläinlääkärirekisteristä. Kunnaneläinlääkäriin virkaan edellytetään tutkintoon perustuvan ja erikseen myönnetyn pätevyyden lisäksi, että tehtävään valittavalla henkilöllä on riittävästi osaamista tehtävien hoitoon.

Eläinlääkintähuollossa noudatetaan Jyväskylän seudun ympäristöterveyden yhteistä koulutussuunnitelmaa. Esihenkilölle suunnatut pyynnöt koulutukseen pääsystä tehdään Jyväskylän kaupungin SAP-järjestelmään, joka toimii koulutusrekisterinä.

Koulutuksiin osallistuminen pyritään mahdollistamaan pitämällä yllä eläinlääkinnän henkilöresurssia ja ennakoimalla koulutuksiin osallistuminen riittävän ajoissa, jolloin sijaisrekrytointiin jää aikaa.

Ammattitaitoa pidetään yllä sekä kliinisen eläinlääketieteen suhteen, että osallistumalla alueellisen ja keskusviranomaisen tarjoamiin koulutukseen virkatehtävien osalta, mikä koskee erityisesti valvontaeläinlääkärejä. Kaikille kunnaneläinlääkäreille tarjotaan mahdollisuus osallistua vähintään kahdeksaan koulutuspäivään vuodessa.

Eläinlääkintähuollossa on perehdyttämisjärjestelmä: lyhyysiinkin virkasuhteisiin tulevilla eläinlääkäreillä on pääsy eläinlääkintähuollon sähköiseen perehdyttämiskansioon. Perehdyttämiskansiossa ohjeistetaan viranhoitoon liittyvistä käytännön asioista. Perehdyttämisessä on erityisesti pyritty ohjaamaan virkatehtävien hoitoa asianmukaisesti myös tilanteissa, joissa virkatehtäviin perehtynyttä valvonta- tai hygieenikkoeläinlääkäriä ei ole paikalla.

4 TIETOJÄRJESTELMÄT

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan liittyvät tiedot tallennetaan sähköisiin tietokantoihin. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa tukemaan on rakennettu useita toisiinsa liittyviä tietojärjestelmiä. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin tietojärjestelmien kehittämisen myötä parannetaan valvonnan tiedonhallintaa, mahdollistetaan entistä paremmin valvonnan tehokas kohdentaminen, riskiperusteisuus ja seuranta sekä lisätään sähköistä asiointia. Ruokavirasto pitää myös eläinlääkärirekisteriä. Lisäksi tuomioistuinten määräämät eläintenpitokiellot merkitään Oikeusrekisterikeskuksen pitämään eläintenpitokieltorekisteriin, jota eläinsuojeluviranomaiset voivat selata Ruokaviraston järjestelmän kautta. Tuonnissa ja sisämarkkinakaupassa käytetään TRACES-järjestelmää.

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden valvontaeläinlääkärit kirjaavat kaikki virkatehtävänsä kunnan tietojärjestelmään TWEB, jossa on arkistokelpoinen sähköinen tiedonhallinta sähköisine allekirjoituksineen. Asiakirjojen kopiot toimitetaan sähköisesti viipymättä asiakirjan valmistuttua aluehallintoviraston sähköisen lomakkeen avulla aluehallintovirastoon tiedoksi sekä postitse postitusmerkinnällä asianosaisille.

Eläinten terveydenhallintahankkeessa (ELTE) eläinlääkintähuollon viranomaisille luodaan mahdollisuus saada, hallinnoida ja raportoida sähköisen järjestelmän avulla tarvitsemiaan tietoja, jotka liittyvät eläintautiepidemian kokonaishallintaan, yksittäisten eläintautiepäilyjen ja -tapausten ilmoittamiseen ja taudintorjuntatoimiin, eläintautien seurannan järjestämiseen, eläinten pakolliseen zoonosivalvontaan sekä lääkitsemisen valvontaan.

Jyväskylän ympäristöterveyden tekemässä valvonnassa ELTE-järjestelmää käytetään eläinten tunnistamiseen ja rekisteröimiseen liittyvissä sekä eläintautivalvonnan tehtävissä eläinten siirtokieltojen osalta. ELTE- järjestelmässä luodaan rajoitusvyöhykkeet kartalle sekä haetaan vyöhykkeillä sijaitsevat eläinten pitopaikat, joilla on taudille herkkiä eläinlajeja. Raporttien ja listojen luominen tietyn alueen eläintenpitopaikoista esimerkiksi kunnan resurssitarpeen kartoitusta varten tai ennalta ehkäisevien toimien suunnittelua tai varautumista varten on mahdollista ELTE-järjestelmässä.

TRACES (Trade Control and Expert System) on komission ylläpitämä, internetissä toimiva järjestelmä mm. elävien eläinten ja eläimistä saatavien tuotteiden jäljitettävyyden ja valvonnan varmistamiseksi EU:n jäsenvaltioiden välisissä siirroissa (sisämarkkinakauppa), tuonnissa EU:n ulkopuolisista maista sekä viennissä EU:n ulkopuolisiin maihin.

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden alueella virallisten terveystodistusten myöntäminen on keskittynyt uuden järjestelmän myötä valvontaeläinlääkäreille johtuen uuden järjestelmän käytön vaatimasta perehtymisestä järjestelmään.

Eläintietojärjestelmä sisältää lammis- ja vuohirekisterin, sikarekisterin ja korvamerkkityöjärjestelmän. Eläintietojen ilmoittaminen tehdään yhtenäisiä palveluja käyttäen ja jonka tiedot ovat eläintenpitäjien, viranomaisten ja muiden asianosaisten käytettävissä.

Eläintietojärjestelmä on Jyväskylän seudun ympäristöterveyden käytössä, kun on kyse lampaiden, sikojen ja vuohien valvonnasta. Tarkastuskohteen tiedot tarkastetaan rekisteristä aina myös eläinsuojeluvalvonnassa ja mahdollisiin puutteisiin rekisteri-ilmoituksissa puututaan.

Nautarekisteri on Suomen ensimmäinen virallinen yksilöeläinrekisteri. Eläimen yksilötietoihin luetaan mm. EU-tunnus, syntymäaika, sijaintitieto, rotu, sukupuoli, emätieto ja omistajatiedot. Näiden lisäksi teurastamot ja välittäjät tekevät teurastus- ja välitysilmoitukset nautarekisteriin. Hävityslaitokset tekevät hävitysilmoituksia keräämistään kuolleista nautoista, joten jokaisen elintarvikeketjun ulkopuolellekin jääneen nautan jäljitettävyyden varmistetaan.

Nautarekisteri on Jyväskylän seudun ympäristöterveyden käytössä nautojen pitoa koskevassa valvonnassa. Tarkastuskohteen tiedot tarkastetaan rekisteristä aina myös eläinsuojeluvalvonnassa ja mahdollisiin puutteisiin rekisteri-ilmoituksissa puututaan.

Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteri (EPR) on Ruokaviraston omistama eläintenpidon ja pitopaikkojen rekisteröintiin tarkoitettu tietojärjestelmä. Kunnan maaseutuviranomaisten ja aluehallintovirastojen käytössä olevalla sovelluksella rekisteröidään maaeläinten sekä sulusolujen ja alkioiden pitopaikat ja eläintenpitotoiminta (pois lukien luvanvarainen toiminta) ja muodostetaan eläintenpitäjien tarvitsemat pitopaikkakohtaiset merkintätunnukset (siat ja munintakanalat). Lisäksi sovellusta käytetään haaskapaikkojen rekisteröintiin sekä eläinsuojelulain 21 § (lihan, munien ja siitoseläinten tuotantotarhat), 23 § (riistanhoidolliset tarhat) ja 24 § (ammattimainen tai muutoin laajassa mitassa tapahtuva seura- ja harrastuseläinten pito) mukaisen ilmoituksenvaraisen toiminnan rekisteröimiseen. Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteri on Jyväskylän ympäristöterveyden jatkuvassa käytössä, rekisteri mahdollistaa myös kunnallisen viranomaisen tekemät pito- ja haaskapaikkojen kirjaamiset. Kuten muitakin rekistereitä, eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriä käytetään työvälineenä muussa valvonnassa, mutta myös kunnallisen viranomaisen tekemässä eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonnassa.

Vesiviljelyrekisteri on Ruokaviraston omistama vesiviljelyeläinten pitäjien ja pitopaikkojen rekisteröintiin tehty sovellus, joka on LVO:n omistaman Kaveri-järjestelmän osana.

Vesiviljelyrekisteri tullaan uudistamaan lähivuosina. Sovelluksella rekisteröidään kaikki kalojen, rapujen ja simpukoiden pitäjät joitain yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta. Vesiviljelyrekisterin pitopaikat ovat käytettävissä Kartturissa.

Vesiviljelyrekisteri ei ole Jyväskylän seudun ympäristöterveyden käytössä. Vesiviljelyn tiedot saadaan Ruokaviraston ja aluehallintoviraston ylläpitämistä vesiviljelyn valvontataulukoista Pikantista.

Koirarekisterin toiminta on alkanut toukokuussa 2023. Siirtymäajan päätyttyä vuoden 2023 lopussa kaikkien koirien olisi oltava rekisterissä. Rekisteriin on saatu viranomaisen käyttöliittymä, jonka avulla viranomainen voi tarkastaa valvonnan kohteena olevan koiran rekisteröinnin. Valvontaeläinlääkärit ottavat työkalun sovelluksen välittömästi käyttöön. Praktiikkaa tekevät kunnaneläinlääkärit ottavat sovelluksen käyttöön viimeistään ammatinharjoittamislain 12 § muutoksen koskien ilmoittamista koirien jalostuskäyttöä rajoittavista vioista ja sairauksista tullessa voimaan.

Valvonnan viranomaisestraneli Pikantti on vain viranomaisille suunnattu, suljettu verkkopalvelu Ruokaviraston toimialan viranomaisten väliseen viestintään. Pikantissa jaetaan mm. ohjeita ja tulkintoja ja siellä on myös virtuaalisia työryhmätiloja viranomaisten yhteistyötä varten. Työtiloja voidaan luoda myös muille kuin viranomaisille, esimerkkinä Kapula, jossa voidaan jakaa tietoa kaikille eläinlääkäreille. Pikantissa on eläintautien torjuntaa koskeva toimintaohjekansio ja eläintautiepidemioiden hallintaa varten oma työtila. Julkinen Ruokaviraston internetsivusto palvelee erityisesti kuluttajia, toiminnanharjoittajia ja yrittäjiä, kun valvojille suunnattu materiaali on Pikantissa. Pikantti on Jyväskylän seudun ympäristöterveyden valvontatyötä tekevien eläinlääkärien päivittäisessä käytössä. Myös praktikkoeläinlääkäreitä pyritään ohjaamaan ja rohkaisemaan Pikantin käyttöön.

Naseva eli nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä on Eläinten terveys ry:n (ETT) omistama ja ylläpitämä selainpohjainen sovellus, jota käyttävät nautatilat, eläinlääkärit sekä muut toiminnan yhteistyötahot, kuten meijerit, teurastamot ja neuvonta. Nasevaan tallennetaan terveydenhuollon sopimustilojen toimenpiteet. Jyväskylän seudun ympäristöterveyden praktikkokunnaneläinlääkärit käyttävät Nasevaa tilalle tehtyjen säännöllisten terveydenhuoltokäyntien ja terveydenhuoltosuunnitelmien kirjaamiseen ja Naseva toimii eläinlääkärille tilaa koskevien tietojen lähteenä.

Sikava eli sikaloiden terveyslukitusrekisteri on selainpohjainen sovellus, jota käyttävät sikatilat, eläinlääkärit sekä muut toiminnan yhteistyötahot, kuten teurastamot ja neuvonta. Sovelluksen omistaa ja sitä ylläpitää ETT. Sikava yhdistää teurastamoiden sikaloita koskevat terveyslukitusjärjestelmät yhdeksi keskitetyksi rekisteriksi. Jyväskylän seudun ympäristöterveyden praktikkokunnaneläinlääkärit käyttävät Sikavaa tilalle tehtyjen säännöllisten terveydenhuoltokäyntien ja terveydenhuoltosuunnitelmien kirjaamiseen ja Sikava toimii eläinlääkärille tilaa koskevien tietojen lähteenä.

Eläinlääkäriohjelmistot toimivat praktikkokunnaneläinlääkärien potilaskortiston, laskutuksen ja lääkekirjanpidon alustoina. Jyväskylän seudun ympäristöterveyden vakituisten praktikkoeläinlääkärien käytössä on selainpohjainen Kliniq-ohjelmisto. Ohjelmistossa on mahdollisuus myös ajanvarauskalenterin pitoon, mitä hyödynnetään erityisesti Palokan yhteisvastaanotolla. Tavoitteena on, että myös lyhytaikaisissa sijaisuuksissa olevat eläinlääkärit käyttäisivät kunnan ohjelmistoa, jolloin potilaskortisto olisi myös sijaisten osalta kunnan hallinnassa.

Kliniq on yhteensopiva Ruokaviraston järjestelmän kanssa, mitä tulee mikrobilääkkeiden käytön ja luovutuksen ilmoittamiseen. Mikrobilääkkeiden eläinlajikohtaisen käyttötiedon kerääminen ja raportointi perustuvat EU:n eläinlääkeasetuksen (EU) 2019/6 57 artiklaan sekä eläinten lääkitsemisestä annetun lain muutokseen 16/2022. Kerättävistä tiedoista on säädetty tarkemmin komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2021/578 sekä maa- ja metsätalousministeriön antamassa asetuksessa mikrobilääkkeiden käyttöä koskevien tietojen toimittamisesta (104/2022).

5 YHTEISTYÖ JA VIESTINTÄ

Hallintolaki edellyttää, että viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden valvontaeläinlääkärit tekevät kaikista valvontatoimistaan tarkastuspöytäkirjan, joka toimitetaan tarkastuksen kohteelle, siten että pöytäkirjasta ilmenee tarkastuksen tulos ja yhteystiedot, joista kysyä lisätietoja. Valvontaeläinlääkärit ovat lisäksi neuvontaa ja ilmoituksia varten tavattavissa arkisin virka-aikana puhelimitse ja yhteissähköpostiosoitteessa.

5.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus

Monessa valvontatilanteessa saatetaan tarvita useamman viranomaisen yhteistyötä. Esimerkiksi eläinsuojeluvalvonnassa poliisin ja kunnan eläinsuojeluviranomaisen yhteistyö ja zoonoositapausten yhteydessä eläinlääkintähuollon ja terveydenhuollon yhteistyö on erittäin tärkeää.

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden viestintäsuunnitelman mukaisesti kaikkien viranhaltijoiden edellytetään omalta osaltaan osallistuvan niin sidosryhmä- kuin asiakasviestintääkin. Valvontaa tekevät eläinlääkintähuollon viranhaltijat toimivat viranomaisyhteistyössä aluehallintoviraston ja paikallisten viranomaisten kanssa. Yhteistyötä ja yhteydenpitoa ylläpidetään puhelimitse ja sähköpostilla sekä palaverein, yhteistarkastuksin ja ilmoitusmenettelyin.

5.2 Erityistilanneviestintä

Erityistilanneviestintä toteutetaan Jyväskylän seudun ympäristöterveyden yhteisen valvontasuunnitelman mukaisesti.

6 MAKSUT

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden kunnaneläinlääkärien vastaanotoilla peritään klinikkamaksua ja laitemaksuja kaupungin omistamilla laitteilla tehtävistä verinäytteiden analyyseistä tai pieneläinten ultraäänitutkimuksista. Klinikkamaksua ei peritä pelkästään eläintautien vastustamiseksi tai pelkästään eläinsuojelullisista syistä tehtävistä toimenpiteistä eikä eutanasioista. Klinikkamaksua ei peritä myöskään lyhyen ajan sisään tehtävistä kontrollikäynneistä.

Päivystyspuhelimesta (keskitetty yhteydenottopalvelu) asiakkaalta peritään maksu minuuttiveloituksen mukaan. Maksut sisältyvät ympäristöterveyslautakunnassa 22.11.2023 hyväksytyyn maksutaksaan. **Maksut liitteessä 3.**

Ostopalveluna tuotetun pieneläinpäivystyksen ostosopimuksessa on vahvistettu palveluntuottajan tarjousasiakirjoissa ilmoittamat maksut eläinten omistajilta.

Eläintautilakiin ja sivutuotelakiin perustuvista kunnaneläinlääkärin maksullisista suoritteista säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa kunnaneläinlääkärin maksullisista suoritteista. Valvontaa tekevä viranhaltija täyttää kyseisistä valvontatehtävistä laskutuspyynnön aluehallintovirastolle laskutuksen toimittamiseksi.

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden toiminta-alueella kunnat osallistuvat peruseläinlääkäripalvelusta ja kiireellisestä eläinlääkärinavusta kotieläimen omistajalle tai haltijalle aiheutuneisiin kustannuksiin.

7 VALVONNAN TOIMEENPANO

Kunnan on huolehdittava eläintautilaissa, eläinsuojelulaissa, eläinten lääkitsemislaissa, eläinten tunnistamis- ja rekisteröintilaissa sekä sivutuotelainsäädännössä kunnaneläinlääkärille säädettyjen tai näiden lakien nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä alueellisen suunnitelman ja valtakunnallisen ohjelman mukaisesti. (ElHL 15§)

Valvontamäärät ja resurssitarve liitteessä 2.

8 ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/429 (ns. eläinterveyssäädännöstö) on sovellettu 21.4.2021 alkaen. Uudistuksen johdosta myös kansallinen eläintautilaki ja sen nojalla annetut asetukset uudistettiin ja myös niitä on sovellettu 21.4.2021 alkaen.

Eläinterveysviranomaisen tekemään tarkastukseen tai tutkimukseen, joka liittyy eläinterveyttä koskevien säädösten noudattamisen valvontaan, sovelletaan, mitä valvonta-asetuksessa (EU 625/2017) säädetään virallisesta valvonnasta.

8.1 Eläintautivalmius

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden toiminta-alueella eläintautivastustuksen toteutumisesta vastaavat valvontaeläinlääkärit. Valvontaeläinlääkärit ja kaksi praktikkokunnaneläinlääkäriä ovat Ruokaviraston valmiuseläinlääkäreitä.

Eläintautivalmiutta pidetään yllä seuraamalla Ruokaviraston, aluehallintoviraston ja kansainvälistä tiedotusta tarttuvien eläintautien esiintymisestä lähialueilla. Paikallisesti pidetään yllä valmiutta näytteenottoon ja muihin kiireellisiin toimiin eläintautiepäilytilanteissa. Taudinpurkausten selvittämiseen varaudutaan pitämällä saatavilla näytteenottovälineitä- ja tarvikkeita ja muita tarvikkeita, ja huolehtimalla eläinlääkärien valmiudesta näytteenottoon ja muihin kiiretoimiin.

Eläintautitilanteessa valvontaeläinlääkärit toimivat ensisijaisesti valmiuseläinlääkärinä olevien praktikkoeläinlääkärien kanssa taudintorjuntatoimissa. Valvontaeläinlääkärien lomaajat pyritään sovittamaan siten, että ainakin toinen valvontaeläinlääkäristä on virka-aikaan tavattavissa. Torjuntatoimiin tarvittava valmiuseläinlääkäri tai muu praktikkoeläinlääkäri siirtää tarpeen tullen muut työnsä alueen muille eläinlääkäreille, siten että työt vastaanottava eläinlääkäri tarpeen tullen peruuttaa kiireettömät käynnit ja kiireelliset tapaukset hoidetaan päivystysluonteisesti.

Suurimmat vakavien eläintautien riskit liittyvät tällä hetkellä vesiviljelyyn, jonka pitopaikat ovat hyvin tiedossa, siipikarjaan ja sikoihin. Sikoja pitävien pitopaikkojen määrä toimialueella on alhainen ja pitopaikoista on kohtuullisen tarkka tieto. Sikoihin liittyvänä eläintautiriskinä on erityisesti villisikojen, mutta myös elintarvikkeiden välityksellä, leviämään kykenevä afrikkalainen sikarutto. Siipikarjan osalta pitopaikkoja seurataan salmonellavalvonnasta, siipikarjan ulkonapitoa koskevista ilmoituksista ja muista ilmoituksista saadulla tiedolla.

Vuoden 2023 korkeapatogeenisen lintuinfluenssaepidemian osalta Keski-Suomi säästyti tartunnoilta. Taudin esiintyminen jatkossakin on kuitenkin todennäköistä ja vuoden 2023 havainnot ovat kohottaneet valmiusajattelua, mitä tulee erityisesti tautiepäilyjen tutkimiseen, suoja- ja näytteenottovarusteiden ylläpitoon.

8.2 Eläintautien ilmoittaminen

Nykyisessä eläintautilainsäädännössä, eläinterveys säännöstö 429/2016 EU ja sen nojalla säädetty eläintautilaki (76/2021), säädetään eläintautien ilmoittamisesta. Eläinterveys säännösten myötä taudit on luokiteltu luokkiin a-e, luetteloidut eläntaudit, taudit on lueteltu luokituksensa mukaan komission täytäntöönpanoasetuksessa 1882/2018 EU. Eläintautien luokittelu on esitetty myös Ruokaviraston internet-sivuilla [Eläintautien luokittelu - Ruokavirasto](#).

Eläintautien ilmoittamisesta ja kansallisesta luokittelusta on lisäksi säädetty maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 325/2021 (muutettu 909/2023).

Valvontayksikössä kaikkien kunnaneläinlääkärien on oltava perehtyneitä voimassa olevaan lainsäädäntöön siten että ovat perillä eläintautien luokituksesta ja osaavat tehdä asiankuuluvat ilmoitukset viipymättä ja tarvittaessa tarkastaa eläintautikohtaisesti lainsäädännöstä.

Eläintautien luokituksesta ja ilmoittamisesta ylläpidetään ohjetta eläinlääkintähuollon perehdyttämismateriaalissa.

Selainpohjaisen eläinlääkäriohjelmiston käyttöönoton jälkeen valvontayksikössä siirrytään toimintayksikkökohtaisen kuukausi-ilmoituksen toimittamiseen. Valvontaeläinlääkärit huolehtivat yhteydenpidosta terveystoimintoihin eläimissä todettujen ihmisiin tarttuvien tautien tapauksissa, erityisesti huomioiden eläintautilain 22 § 3 momentin mukaiset ilmoituksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille.

8.3 Zoonoosivalvonta ja vapaaehtoinen terveystarkkailu

Terveystarkkailuohjelmiin kuuluvien tilojen lukumäärä käy ilmi **resurssitarvekartoituslomakkeesta (liite 2)**.

Valvontaeläinlääkärit vastaavat terveystarkkailuohjelmien kuuluvasta tarkkailusta sekä pakollisen zoonoosivalvonnan että vapaaehtoisten terveystarkkailuohjelmien osalta. Terveystarkkailuohjelmiin liittyneistä tiloista pidetään kirjaa ja terveystarkkailuohjelmiin liittyviä asiakirjoja hallinnoidaan Tweb-asiakirjahallintaohjelman avulla. Siipikarjan salmonellan tarkkailun näytteenotto tapahtuu Ruokaviraston ohjeen mukaisesti (Ruokaviraston ohje212/04.01.00.01/2022/2).

Salmonellatarkkailuohjelman toteutumisessa tyypillinen piirre on pienkanaloiden ilmoittautuminen ohjelmaan omien näytteenottojen ajaksi ja irrottautuminen kun olisi aika viranomaisnäytteenotolle. Lisäksi ongelmia on parvien saapumista koskevien ilmoitusten suhteen kanaloiden pienuudesta ja jatkuvatoimisuudesta johtuen.

Terveystarkkailuohjelmissä vastuu ohjelman seuraamisesta on lainsäädännössä yleensä toimijalla. Jyväskylän seudun ympäristöterveyden tarkkailueläinlääkärit kuitenkin pyrkivät huolehtimaan toimijoiden apuna, tarvittaessa muistuttamalla tarkastuksen ajankohtaisuudesta, tarkastuksien ja näytteenottojen toteutumisesta viranomaisnäytteille ja -tarkastuksille asetettujen aikarajojen puitteissa.

8.4 Vesiviljelylaitosten tarkkailu

Vesiviljelylaitosten riskiperusteisella tarkkailulla ehkäistään tarttuvien kalatautiin leviämistä laitosten välillä sekä leviämistä luonnonkaloihin. Tarkkailua tehdään EU-tasolla määriteltyjen vakavien virustautien ja kalojen tarttuvan munuaistaudin (BKD) varalta.

Valvontaeläinlääkärit tekevät tarkkailun tarkastukset ja näytteenotot aluehallintoviraston suunnitelman mukaisesti, siten että viranomaisnäyte on yhteydessä toimijoihin ja vastaa tarkkailun tapahtumisesta.

8.5 Eläinten keinollinen lisääminen

Toimialueella on yksi kotimaan kauppaan hyväksytty hevosten spermankeräysasema. Valvontaeläinlääkärit valvovat toimintaa aluehallintoviraston suunnitelman mukaisesti.

8.6 Muu eläintautitarkkailu ja seuranta

Ruokavirasto pyytää vuosittain seuranta-näytteiden ottamista erillisen suunnitelman mukaan. Näytteenoton toteutumisesta ja niiden ottamisesta määräajassa vastaa tarkkailueläinlääkäri. Tarvittaessa näytteenottoon osallistuvat praktikkokunnaneläinlääkärit ja hygieenikkoeläinlääkäri. Tiedot taltioidaan Tweb-ohjelmaan ja näytteenoton etenemisestä toimitetaan tietoa aluehallintovirastolle viraston antamien ohjeiden ja aikataulun mukaisesti.

Sikojen ulkonapitokiellon noudattamista tarkkailuun toimijoiden tarkastuksilla ja opastuksella.

Valvonta-alueella on yksi sikojen ulkonapittoa harjoittava toimija. Valvontaa tehdään sekä tiedossa olevien toimijoiden, joissa sikojen ulkoileminen on säädösten mukaista, että säädöstenvastaisuudesta epäiltyjen toimijoiden tarkastuksilla. Tarkastuksista ja niiden lopputuloksista ilmoitetaan aluehallintovirastoon.

Eläinnäyttelyt

Ruokavirastolla on ohje maatalousnäyttelyihin vietävien eläinten tarkastuksista ja eläimiltä vaadittavista tutkimuksista ([Ruokaviraston ohje 1274/04.01.00.01/2021_12](#)). Ohje sisältää lakisääteisiä vaatimuksia ja suositusluonteisia ohjeita.

9 ELÄINTEN TUNNISTAMISEN JA REKISTERÖINNIN VALVONTA

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden valvontaeläinlääkärit valvovat eläinten tunnistamisen ja merkinnän toteutumista muun valvonnan yhteydessä. Kaikkien tunnistamislainsäädännön alaisiin pitopaikkoihin tarkastusta suunniteltaessa tarkastetaan asiaan liittyvistä rekistereistä eläintenpitäjän, pitopaikan ja mahdolliset eläintiedot.

Muun tarkastustoiminnan yhteydessä tarkastetaan rekistereistä saatujen tietojen oikeellisuus sekä tehdään tarkastuksen olosuhteisiin sopivassa mittakaavassa eläinten tunnistamisen valvonta. Tarkastus voidaan tehdä myös pelkästään tunnistamisen ja rekisteröimisen osalta. Tarkastuksista tehdään omat asiakirjansa, mikäli tunnistamisen ja rekisteröinnin osalta havaitaan puutteita, kunnallinen valvontaviranomainen huolehtii asian käsittelyn epäkohdan poistamiseen saamiseksi saakka kuten laissa (1069/2021) eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä on säädetty, ellei kyse ole maataloustukia saavasta toimijasta, jolloin asian käsittely siirretään viranomaisen asian siirrolla ELY-keskuksen käsiteltäväksi.

Koirarekisteri pyritään ottamaan myös praktikoille käyttöön siten että koirien jalostuskäyttöön vaikuttavien vikojen ja sairauksien ilmoitusvelvoite saadaan täytettyä. Tarkoituksena on myös seurata rekisteröitymisen noudattamista erityisesti lemmikkieläinpasseja myönnettäessä.

10 ELÄINTEN LÄÄKITSEMISEN VALVONTA

Joulukuun alussa 2014 voimaantullut laki eläinten lääkitsemisestä (387/2014) muutti eläinten lääkitsemisen toimintaympäristöä. Eläinlääkärillä on aikaisempaa laajempi oikeus luovuttaa lääkkeitä tulevan tarpeen varalle terveydenhuoltoon kuuluville tiloille. Tämä lisää eläinten omistajien itsensä aloittamien lääkitysten määrää. Toisaalta lainsäädännössä säädetään ensimmäistä kertaa mikrobilääkkeiden käyttöperiaatteista ja edistetään siten mikrobilääkkeiden hallittua käyttöä. EU:n eläinlääkeasetusta alettiin soveltaa yhdessä kansallisen lainsäädännön kanssa 28.1.2022 lähtien. Tämä lisäsi merkittävästi eläinlääkärien koulutustarvetta. Suuri osa kansallisista asetuksista on vielä muuttamatta, joten lainsäädännön siirtymävaihe jatkuu toistaiseksi.

Lääkitsemislain mukaisia valvontaviranomaisia ovat Ruokavirasto, aluehallintovirastot sekä kunnaneläinlääkärit aluehallintoviraston määräyksen mukaisesti eläinten pitopaikoissa.

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden praktikkoeläinlääkärit noudattavat lääkkeiden luovuttamisessa lainsäädännössä määrättyjä ehtoja. Lääkkeitä luovutetaan vain eläinlääkäriin itse tutkimien tapausten jatkohoitoon lainsäädännön sallimien lääkeryhmien osalta. Terveystuotojärjestelmiin kuuluvilla tiloilla luovutetaan varalta lääkkeitä terveydenhuoltosuunnitelmassa kuvattuihin käyttötarkoituksiin. Lääkkeet luovuttanut eläinlääkäri seuraa lääkitysten tapahtumista eläintenpitäjän kirjanpidosta ja puuttuu tilanteeseen tarvittaessa.

Valvontaeläinlääkärit tekevät tiloja koskevia lääkityksiä koskevia valvontoja aluehallintoviraston määräyksestä. Lisäksi valvontaeläinlääkärit ohjaavat eläintenpitäjiä lääkityskirjanpidon asianmukaisuuteen.

11 SISÄMARKKINAKAUPPA, VIENTI JA TUONTI

11.1 Sisämarkkinakauppa

Sisämarkkinatuonti

Valvontaeläinlääkärit seuraavat saapuvia eriä TRACES-järjestelmästä ja saapuneet erät tarkastetaan tarvittaessa. Suomeen saapuneet märehitjät, siat ja kameli- ja hirvieläimet tarkastetaan Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti 2-5 päivän sisällä saapumisesta. Kaikista kameli- ja hirvieläineristä otetaan verinäytteet seuranta-tutkimuksia varten kuten myös riskimaista siirrettyistä naudoista, vuohista ja lampaista. Sikojen osalta verinäytteet otetaan kaikista muista paitsi teuraaksi siirrettävistä sikaeristä. Muiden erien osalta pyritään tarkastamaan uusien toimijoiden osalta ensimmäinen saapunut erä ja seuraavien tarkastusten tarve arvioidaan ensimmäisen tarkastuksen perusteella. Kunkin toimijan osalta pyritään tarkastamaan vähintään yksi saapunut erä vuodessa.

Sisämarkkinasiirtoja valvotaan ilman aluehallintoviraston erillistä määräystä sekä TRACES-järjestelmästä että viranomaisen saamien muiden ilmoitusten avulla. Lemmikkieläinten tuontiasiakirjojen puutteellisuudet tulevat useimmiten esille, kun eläintä käytetään eläinlääkärillä, ilmoituksia valvontaeläinlääkärille tulee sekä yksityisiltä klinikoilta että kunnan omilta praktikkoeläinlääkäreiltä. Puutteisiin tartutaan tiukasti vakavien eläimiin tai ihmisiin tarttuvien eläintautien riskin vuoksi. Vähäpätöiseltä vaikuttavien asiakirjapuutteiden selvittely saattaa johtaa järjestäytyneen rikollisen toiminnan jäljille.

Pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärit, mutta tarvittaessa hygieenikkoeläinlääkäri tai praktikkokunnaneläinlääkäri, tekevät sisämarkkinoilta siirrettyjen eläinten tarkastukset, kun on aihetta epäillä, ettei eläimen siirto täytä asetettuja vaatimuksia. Mikäli havaitaan puutteita, tarkastuksen tehnyt viranomainen tekee tilapäisen eristämispäätöksen eläimen siirtoon tuontiin liittyvien puutteiden korjaamisen ajaksi ja ilmoittaa asiasta viipymättä aluehallintovirastoon.

Valvontaeläinlääkäri raportoi sisämarkkinatuontierille tekemänsä tarkastukset TRACES-järjestelmään täyttämällä terveystodistuksen valvonta- eli III-osion. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/625 artiklat 9-15, Eläintautilaki 76/2021 75§).

Sisämarkkinavienti

Pääsääntöisesti terveystodistuksen I-osan täyttäminen on toimijan tehtävä, kunnaneläinlääkäri kuitenkin tarkastaa ja tarvittaessa korjaa toimijan laatiman I-osan. Terveystodistuksen I-osan täyttäminen II-osan lisäksi voi poikkeustapauksissa jäädä tarkastavan kunnaneläinlääkäriin tehtäväksi, jos toimija esimerkiksi ei ole rekisteröitynyt TRACES-järjestelmään. Toimija on velvollinen antamaan tarvittavat tiedot eläinlääkärille ja vastaa antamistaan tiedoista. Toimenpiteet tehdään toimijan kustannuksella. Jyväskylän seudun ympäristöterveyden alueella pyrkimyksenä olisi saada useille kunnaneläinlääkäreille valmius TRACES-järjestelmän käyttöön. Uuden TRACES NT-järjestelmän heikon käytettävyyden ja tapahtumien vähäisyyden vuoksi järjestelmän käyttöön tarvittavaa rutiinia on edes auttavasti päässyt kertymään vain valvontaeläinlääkäreille, joista toinen toimii järjestelmän kunnallisena pääkäyttäjänä.

Valvontaeläinlääkärit seuraavat mahdollista eristä vastaanottajamaassa saatavaa palautetta ja reagoivat siihen. Esim. TRACES-terveystodistuksen valvonta eli III-osion täyttö TRACES-järjestelmän kautta.

11.2 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Jyväskylän ympäristöterveyden alueelta on viime vuosina viety runsaasti vesiviljelyeläimiä kolmansiin maihin. Viennit ovat loppuneet kansainvälisen tilanteen vuoksi, eikä laajassa mittakaavassa tapahtuva elävien eläinten vienti kolmansiin maihin ole ajankohtaista.

Jos vietävien elävien eläinten tai tuotteiden viennistä on tehty sopimus kohdemaan ja Suomen tai EU:n välillä, viennissä on noudatettava tätä sopimusta ja viennissä on käytettävä eläinterveystodistusta, joka sisältää sopimuksessa todistukseen merkittäväksi sovitut tiedot. Vientiin ei ole mahdollista myöntää muita vastaavalle tuotteelle vastaavaan kohdemaan laadittuja, sopimuksen ulkopuolisia eläinterveystodistuksia. Sopimukseen perustuvat mallit ovat nähtävissä Ruokaviraston internetsivuilla.

Mikäli edellä mainitun mukaista viennin sopimusta ei ole, viejän velvollisuus on selvittää kohdemaan asettamat tuonnin edellytykset. Viejä ohjeistetaan kääntymään asiassa esim. kohdemaassa toimivan tuojan tai kohdemaan suurlähetystön puoleen.

11.3 Tuonti EU:n ulkopuolelta ja Komission asetuksen 2017/625 luvun V jakson II mukainen valvonta

Valvontaeläinlääkärit tekevät saamiinsa ilmoituksiin perustuen valvontaa laittomasti maahantuoduiksi epäilemiinsä eläimiin. Useimmiten ilmoitukset puutteellisilla asiakirjoilla maahan tuoduiksi epäilyistä lemmikkieläimistä tulevat yksityisiltä eläinlääkäriasemilta. Valvontaeläinlääkäri tarkastaa epäillyn lemmikin ja sen tuontiasiakirjat ja toimittaa tarkastusasiakirjat Ruokavirastoon, joka ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin. Mikäli on tarpeen, valvontaeläinlääkäri ryhtyy eläintautilain 69 § mukaisiin kiiretoimiin.

Valvontaeläinlääkärit antavat tarvittaessa virka-apua Ruokavirastolle ja Tullille suorittamalla eläinten tai tavaroiden tarkastuksen, avustamalla tarkastuksen suorittamisessa tai suorittamalla eläimiin tai tavaroihin kohdistettavien toimenpiteiden täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä. (Laki eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta 1277/2019, 5 §)

Lisäksi Valvontaeläinlääkärit käsittelevät TRACES-ilmoitukset ja suorittavat tarvittavat paikallistason toimenpiteet, kun saavat TRACES-järjestelmästä tai sähköpostitse tiedon, että paikkakunnalle saapuu kolmansista maista eläin- tai tuote-eriä tai tutkimus- tai diagnostisia näytteitä.

12 ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA

Eläinten hyvinvoinnin valvonta säädetään vuoden 2024 alusta voimaan tulevassa laissa eläinten hyvinvoinnista (693/2023). Jyväskylän ympäristöterveyden valvontaeläinlääkärit ovat varautuneet hyvinvointilain voimaantulon aiheuttamiin muutoksiin ohjeistamalla eläinten pitäjiä uusista vaatimuksista. Lisäksi eläinten hyvinvoinnin valvonnasta on säädetty eläinkuljetuslaissa, EU:n asetuksessa eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä ja EU:n eläinkuljetusasetuksessa.

12.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Valvontaeläinlääkärit vastaavat Jyväskylän ympäristöterveyden toiminta-alueella eläinsuojeluvalvonnan toteutumisesta ja tekevät pääsääntöisesti eläinsuojelutarkastukset ja eläinsuojelutarkastuspöytäkirjat ja -päätökset. Toisen valvontaeläinlääkäriin viran perustaminen vuonna 2021 on tehostanut valvontaa, tarkastuskäynnille voi matalalla kynnyksellä saada työparin. Valvonnan lajin ja kohteen salliessa valvontakäynnit tehdään yhden viranhaltijan tarkastuksina. Tarvittaessa eläinsuojelutarkastuksia tehdään yhdessä praktikkokunnaneläinlääkäriin, hygieenikkoeläinlääkäriin, ympäristöterveystarkastajan tai poliisin kanssa.

Valtaosa epäilyyn perustuvista eläinsuojelutarkastuksista pohjautuu eläinsuojeluilmoitukseen. Ilmoituksia saadaan puhelimitse, lähes poikkeuksetta ainakin toinen valvontaeläinlääkäristä on tavattavissa puhelimitse virka-aikana. Lisäksi ilmoituksia eläinten epäasiallisesta pidosta otetaan vastaan jatkuvassa seurannassa olevaan valvontaeläinlääkärien yhteiseen sähköpostiin. Kaikki käsittelykynnyksen ylittävät tapaukset kirjataan valvontaeläinlääkärien valvontalistalle ja saatetaan virallisesti vireille Tweb-järjestelmään, jonne asian käsittelyssä syntyvät asiakirjat tallennetaan ja jossa ne allekirjoitetaan. Praktikkokunnaneläinlääkäriin tekemät eläinsuojelutarkastuskertomukset ja -päätökset toimitetaan valvontaeläinlääkäriin, joka liittää ne Tweb-ohjelmaan.

Kaikkiin havaittuihin lainsäädännön rikkomuksiin pyritään reagoimaan hyvinvointilain 92 § (kehotus) 93-96 § (määräyksen tai kiellon antaminen eläinsuojelupäätöksellä) tai 97-99 § (kiiretoimi, hoidon hankkiminen, myyminen, haltuunotto tai hävittäminen) mukaisella toimella. Hyvinvointilain voimaantulon myötä osa eläinsuojelutarkastuksista muuttuu maksullisiksi: luvan- ja ilmoituksenvaraisen eläinten pidon tarkastukset, mikäli tarkastuksessa

havaitaan puutteita ja kaikki määräyksen tai kiellon noudattamisen valvomiseksi tehtävät uusintatarkastukset.

Valvontaeläinlääkärit lähettävät kopiot kaikista eläinsuojelutarkastuspöytäkirjoista ja eläinsuojelupäätösasiakirjoista aluehallintovirastolle sähköisen lomakkeen kautta. Kaikista tarkastuksesta, joissa on havaittu puutteita lainsäädännön noudattamisessa, lähetetään kopio poliisille. Mikäli eläinsuojelurikkomuksesta on aiheutunut eläimen hyvinvoinnille erityistä haittaa, tai rikkomus on aiheutunut eläimen omistajan piittaamattomuudesta, tekee tarkastuksesta vastannut valvontaeläinlääkäri asiasta erikseen tutkintapyyntöä tai rikosilmoituksen poliisille.

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden toiminta-alueella lemmikkieläinten hyvinvointilain 97 § mukainen tilapäinen hoito hankitaan pääsääntöisesti alueen neljästä löytöeläinten hoitopaikasta. Suurelaimille tilapäinen hoito hankitaan yhteistyössä lomitushallinnon tai hevosyhteistyötahon kanssa. Mikäli eläimen vointi tai muut olosuhteet vaativat välitöntä lopettamisesta, tekee valvonnasta vastaava virkaeläinlääkäri toimenpiteen tai hankkii eläimen lopettamisen muuten. Tarvittaessa apuna käytetään toista valvontaa päätoimisesti tekevää eläinlääkäriä tai praktikkokunnaneläinlääkäriä. Hyötyeläinten teuraaksi laittamisessa hyödynnetään hyviä teurastamosuhteita.

12.2 Tiloilla tehtävät otantaan perustuvat eläinsuojelutarkastukset

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden valvontaeläinlääkärit osallistuvat tarvittaessa aluehallintoviraston tekemiin otantaan perustuviin eläinsuojelutarkastuksiin.

12.3 Luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan valvonta

Vuoden 2022 tapahtuneen eläintenpitäjärekisterin uudistuksen myötä rekisteristä on saatu tietoa myös ilmoituksenvaraisista kohteista. Vuoden 2024 aikana Jyväskylän seudun ympäristöterveyden alueella jatketaan kunnallisen viranomaisen ylläpitämän tiedon ja rekisteristä saatavan tiedon yhtenäistämistä. Tavoitteena on tarkastaa vuosittain kaikki luvanvaraiset kohteet ja laatia yleinen riskinarviointi niille ilmoituksenvaraisille kohteille, joiden tarkastustiheydelle katsotaan riittävän alhaisempi tiheys kuin vuosittain tapahtuva tarkastus.

12.4 Eläinsuojeluvalvojat

Hyvinvointilaissa ei ole eläinsuojeluvalvojan asemaa. Alueella toimii Suomen eläinsuojeluyhdistyksen vapaaehtoisia eläinsuojeluneuvoja, joiden kanssa Jyväskylän seudun ympäristöterveyden valvontaeläinlääkärit toimivat yhteistyössä ja joiden tarjoamaa apua valvontaeläinlääkärit käyttävät lainsäädännön sallimissa rajoissa, kuten eksoottisten eläinten pitoa koskevissa tarkastuksissa (hyvinvointilaki 82 §).

12.5 Eläinkuljetukset

Aluehallintoviraston läänineläinlääkärit ja teurastamoiden tarkastuseläinlääkärit tekevät vuosittain eläinkuljetusasetuksen edellyttämiä eläinkuljetustarkastuksia. Näitä tarkastuksia tehdään sekä eläinten lastaus- ja purkupaikoilla että kuljetuksen aikana. Eläinkuljetuksista pyritään tarkastamaan vuosittain vähintään 15 % aluehallintoviraston alueelle myönnettyistä eläinkuljettajalupien määrästä. Ruokavirasto antaa vuosittain tarkastusmäärät ja kohdennukset aluehallintovirastoille ja tarkastuseläinlääkäreille.

Jyväskylän seudun valvontaeläinlääkärit tekevät tarvittaessa tekevät reittisuunnitelmiin liittyviä hyväksymisiä ja eläinten kuljetuskuntoisuuden varmistuksia. Tarkastusten tulokset ilmoitetaan TRACES NT-järjestelmässä. Lisäksi valvontaeläinlääkärit tekevät valvontaa aluehallintoviraston pyynnöstä, esimerkiksi eläinkuljettajan lupaan liittyvän eläinkuljetusvälineen tarkastuksen.

12.6 Teurastamot

Jyväskylän seudun ympäristöterveydellä ei ole sopimuksia Ruokaviraston kanssa lihan tarkastusta koskien eikä työnantaja edistä viranhaltijoiden sivutoimena tekemiä lihan tarkastukseen liittyviä sopimuksia Ruokaviraston kanssa.

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden valvontaeläinlääkärit ottavat vastaan aluehallintoviraston ilmoituksia, kun teurastamon tarkastuseläinlääkäri epäilee eläinten elävänä tai lihan tarkastuksen perusteella pitopaikassa olevan eläinsuojeluongelmia. Tarvittaessa valvontaeläinlääkärit tekevät pitopaikkaan tarkastuksen ja ryhtyvät tarvittaviin toimiin.

12.7 Koe-eläintoiminnan valvonta

Koe-eläintoimintaa säätelee tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annettu laki (497/2013). Kunnallisella eläinsuojeluviranomaisella ei ole koe-eläinlaissa määrättyä valvontatehtävää.

13 ELÄIMISTÄ SAATAVAT SIVUTUOTTEET

Sivutuotelaki tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2015. Lain mukaan Ruokavirasto laatii vuosittain valtakunnallisen valvontasuunnitelman sivutuotevalvonnan järjestämiseksi. Aluehallintovirasto ohjaa suunnitelman toteuttamista alueellaan.

Jyväskylän seudun ympäristöterveydenhuollon alueella valvontaa tehdään aluehallintoviraston ohjauksen mukaan ja muun valvonnan yhteydessä tehtyjen havaintojen pohjalta.

13.1 Sivutuotelaitosten valvonta

Sivutuotealan lainsäädännössä on määrätty kunnaneläinlääkärille sivutuoteasetuksen mukaisten polttolaitosten, rinnakkaispolttolaitosten, johdettujen tuotteiden varastointilaitosten hyväksyminen, kun tuotteet on tarkoitus hävittää polttamalla tai hyväksytylle kaatopaikalle toimittamalla ja väliasteenlaitokset, joissa varastoidaan tai esim. suolataan, jäädytetään tai lajitellaan käsittelemättömiä sivutuotteita. Jyväskylän seudun ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueella edellä mainitut tehtävät kuuluvat valvontaeläinlääkärille. Valvonnoista ilmoitetaan aluehallintovirastoon ja Ruokavirastoon viipymättä.

13.2 Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden valvontaeläinlääkäri ottaa vastaan käyttöilmoitukset haaskoista ja tekee saamiensa ilmoitusten pohjalta vuosiyhteenvedon aluehallintovirastoon. Lisäksi valvontaeläinlääkäri tekee ohjaa toimijoita tekemään haaskapaikan rekisteröimisen eläintenpitäjärekisteriin ja tarvittaessa tekee rekisteröiminen toimijan antaman tietojen mukaisesti.

Valvontaeläinlääkäri tekee haaskatoiminnan tarkastukset Ruokaviraston valvontasuunnitelmaan pohjautuen. Lisäksi valvontaeläinlääkärit tekevät valvontaa epäiltäessä väärinkäytöksiä, esimerkiksi haaskojen pitoa ilman asianmukaista rekisteröimistä tai haaskakäyttöön soveltumattomien sivutuotteiden viemistä haaskalle.

Sivutuotteiden hautaaminen

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden valvontaeläinlääkärit valvovat sivutuotteiden hautaamista Ruokaviraston valvontasuunnitelman ja aluehallintoviraston ohjauksen mukaisesti. Sivutuotteiden käytön valvontaa tehdään suunnitelmallisena valvontana muun valvonnan, kuten eläinsuojelutarkastusten yhteydessä. Lisäksi tarkastuksia tehdään, kun on aihetta epäillä väärinkäytöksiä. Tarkastusten tekemisessä käytetään apuna nauta-, sika- ja lamma- ja vuohirekisteristä saatavia tietoja.

14 EHDOLLISUUDEN VALVONTA

Ehdollisuuden noudattaminen on EU:n viljelijöille maksamien suorien tukien ja tiettyjen EU:n osittain rahoittamien tukien täysimääräisen maksamisen edellytyksenä. Ehdollisuus perustuu aiempaan täydentävien ehtojen järjestelmään.

Valvontaeläinlääkärit huomioivat valvonnassaan ehdollisuuden ja tarkastusten havaintojen mahdollisen vaikutuksen ehdollisuuden valvontaan. Tarkastuspöytäkirjat tehdään havaintojen osalta mahdollisimman tarkasti siten, että aluehallintovirastolla on mahdollisuus

arvioida havaittujen laiminlyöntien tai poikkeamien vaikutus ehdollisuuden arvioinnissa. Tarkastusasiakirjat toimitetaan viipymättä valmistuttuaan aluehallintovirastoon.

15 ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUJEN JÄRJESTÄMINEN

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden eläinlääkäripalvelujen eläinlääketieteellistä asianmukaisuutta pyritään edistämään mahdollistamalla eläinlääkärien osallistuminen koulutuksiin resurssien sallimissa puitteissa.

Toimintayksikön eläinlääkärit toimivat tiiviissä vuorovaikutuksessa keskenään ja hakevat myös tapauskohtaisesti parhaita toimintatapoja.

Palvelujen saatavuutta ja laatua seurataan jatkuvasti asiakaspalautteen avulla.

Liitteessä 2 resurssikartoitus

15.1 Peruseläinlääkäripalvelu

Nykyisellä henkilöstömäärällä on pystytty pääsääntöisesti tuottamaan tarvittavat peruseläinlääkäripalvelut sekä hyötyeläimille että muille eläimille. Yksityissektori tuottaa suurelta osin lemmikkieläinten eläinlääkintäpalvelut kaupunkialueella. Jyväskylän seudun ympäristöterveyden kunnaneläinlääkärit takaavat peruseläinlääkintäpalvelujen saatavuuden koko alueella sekä huonommassa taloudellisessa oleville eläinten omistajille edulliset palvelut. Lisäksi kunnaneläinlääkärit varmistavat palveluiden saatavuuden koko alueella silloin, kun yksityisten klinikoiden voimavarat eivät riitä palvelemaan kaikkia asiakkaita. Alueella on hyötyeläinten lisäksi runsaasti hevostaloutta ja vain rajallisesti yksityistä palveluntarjontaa hevospraktiikkaan, joten Jyväskylän seudun ympäristöterveyden eläinlääkäreille kuuluu suuri osa alueen hevoseläinlääkinnän peruseläinlääkinnästä.

Kunnan on peruseläinlääkäripalveluun kuuluvana osana järjestettävä terveydenhuollon palvelut kotieläimille, joita varten on olemassa valtakunnallinen terveydenhuolto-ohjelma ja asianmukainen toteutumisen seurantajärjestelmä. Tällä hetkellä tällaisia ohjelmia ovat nauttiloille tarkoitettu Naseva ja sikatiloille tarkoitettu Sikava. Terveydenhuoltokäynneille pyritään varaamaan rauhallinen aika, jolloin puhelut ohjautuvat muille. Samoin paperitöille pyritään varaamaan kiireettömät toimistopäivät.

15.2 Sisältö

Puhelinneuvonta

Kaikissa toimipisteissä on maksuton ajanvaraus ja neuvontapuhelinaika arkisin kello 8:00-9:30 välisenä aikana. Puhelinajan ulkopuolella eläinlääkäriin tavoittaa kiireellisissä tapauksissa ainakin jättämällä soittopyynnön.

Palokan yhteisvastaanotolla tavoitettavuuteen ja neuvontaan on panostettu Jyväskylän seudun ympäristöterveyden tekemällä eläintenhoitajan palkkaamisella. Neuvonnan ja

ajanvarauksen tavoitettavuus on parantunut entisestään vain eläinlääkärien hoitamasta puhelintyöstä ja samalla on vapautettu eläinlääkärien resurssia varsinaiseen potilastyöhön.

Sairaanhoito ja kotieläinten lopetus

Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvaa sairaanhoitoa on kliinisesti sairaiden eläinten perustutkimus, hoitotarpeen arviointi ja hoito tai lähettäminen jatkohoitoon. Lisäksi Jyväskylän seudun ympäristöterveyden praktikkokunnaneläinlääkärit tekevät peruseläinlääkäripalveluun kuuluvia kirurgisia leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia peruseläinlääkärikoulutuksella pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottoiloissa. Tällaisia leikkauksia ovat narttukissojen sterilaatioleikkaukset ja useille lemmikkieläinlajeille, koirat mukaan lukien, tehtävät kastraatioleikkaukset. Tuotantoeläimille praktikkokunnaneläinlääkärit tekevät peruseläinlääkäripalveluun kuuluvia leikkauksia kuten nautojen vierasesineleikkaukset ja juoksutusmahaleikkaukset.

Kotieläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä, sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä kuuluu peruseläinlääkäripalveluun, johon on valmius myös valvontaeläinlääkäreillä.

Terveydenhoito

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden eläinlääkärien pääpaino on peruseläinlääkäripalveluissa, joissa palvelu on ennen kaikkea ennaltaehkäisevässä toiminnassa eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpidossa ja edistämiseksi. Eri kotieläimille suoritettavat terveystarkastukset kuuluvat peruseläinlääkäripalveluun, periaatteessa jokainen tavanomainen eläinlääkärikäynti sisältää myös terveystarkastuksen. Rokotukset, loishäädöt, kissojen sterilisaatiot ja kastraatiot sekä koirien kastraatiot ovat normaalia peruseläinlääkäripalvelua kuten myös märehäntäjien, sikojen ja hevosten hedelmällisyyteen liittyvät tarkastukset ja hoidot.

Todistukset

Kotieläimen terveydentilan toteaminen ja todistaminen kliinisen perustutkimuksen perusteella esimerkiksi vakuutusyhtiötä, vientiä, tuontia tai sisämarkkinakauppaa varten sisältyy peruseläinlääkäripalveluun, joka kuuluu praktikkokunnaneläinlääkärien työnkuvaan. Sisämarkkinasiirtoihin kuuluvat viralliset terveystodistukset kuuluvat Jyväskylän seudun ympäristöterveydessä valvontaeläinlääkärien vastuulle, ainakin kun todistus tehdään TRACES NT-järjestelmään.

15.3 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Tuotantoeläinten terveydenhuolto ylläpitää ja edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä lisää osaltaan elintarviketurvallisuuksia. Toimivan terveydenhuoltojärjestelmän avulla voidaan tehokkaasti ehkäistä ja seurata tarttuvien tautien sekä tuotantosairauksien esiintymistä tiloilla. Terveydenhuollon piirissä tehtävä elinkeinon ja viranomaisten yhteistyö täydentää viranomaistoimenpiteitä eläintautien torjunnassa. Lähtökohtana on pidettävä, että terveydenhuollon piiriin kuuluvilla tiloilla eläimet voivat hyvin, lääkkeiden käyttö on hallittua eikä lääkkeitä käytetä korjaamaan olosuhdeongelmia.

Terveydenhuoltopalvelujen kysyntä

Nasevan ehtojen mukaan eläinlääkäri suorittaa nautatilalle terveydenhuoltokäynnin vähintään kerran vuodessa. Sikavan puitteissa emakko- tai yhdistelmäsikalaan on suoritettava vähintään neljä terveydenhuoltokäyntiä vuodessa. Näistä yhden pitää olla terveydenhuoltosuunnitelman päivityskäynti. Lihasikalaan on suoritettava vähintään yksi terveydenhuoltokäynti kasvatuserää kohti tai neljä terveydenhuoltokäyntiä vuodessa, jos sikala on osastoittain kertatäyttöinen tai jatkuvatäyttöinen.

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden alueella on tarjolla rajatusti yksityistä palvelua tuotantoeläinten terveydenhuoltoon, tuotantoeläinten terveydenhuollon tapahtuminen on pääasiassa kunnaneläinlääkärin hoidossa lukuun ottamatta yksityisten eläinlääkärin yksittäisille tiloille tekemiä terveydenhuoltosuunnitelmia. Nautojen ja sikojen lisäksi Jyväskylän seudun ympäristöterveyden praktikkokunnaneläinlääkärit tekevät terveydenhuoltokäyntejä lammastiloille ja kalankasvattamoihin sekä yksittäisille siipikarjatilaille.

Terveydenhuoltotyön resurssitarve

Sikalat ovat kuuluneet Sikavaan yli 90-prosenttisesti jo lähes vuosikymmenen. Nautatilojen lukumäärä Nasevassa on viime vuosina kaksinkertaistunut vuoden tai parin välein ja on nyt selvästi yli puolet tiloista. Sekä nähtävissä oleva kehityskulku että elintarviketeollisuuden, viljelijäjärjestöjen ja valtionhallinnon yhdessä asettamat tavoitteet ennakoivat, että Naseva lähivuosina tulee kattamaan lähes kaikki nautatilat samaan tapaan kuin Sikava kattaa lähes kaikki sikalat. Sama eläinlääkäri ei aina välttämättä tee sekä terveydenhuoltosuunnitelmaa että terveydenhuoltosopimusta. Resurssitarvetta lisää lääkkeiden varalle luovuttamisen laajentumisen edellyttämät tiheämmin tehtävät terveydenhuoltokäynnit.

Terveydenhuollon resurssikartoitus on liitteessä 2.

15.4 Yksityinen palvelutarjonta

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden alueella on seitsemän suurehkoa tai keskikokoista yksityistä pieneläinklinikkaa ja muutama pieni toimija. Osa klinikoista tarjoaa palvelua myös iltaisin sekä lauantaisin ja sunnuntaisin. Klinikat tarjoavat sekä perus- että erikoiseläinlääkäripalveluja. Alueella on tarjolla yksityisiä palveluja hyötyeläimille, mutta käytännössä rajatussa määrin ja vain terveydenhuollon puitteissa. Yksityisillä toimijoilla ei ole sitovaa velvoitetta vastata kiireellistä hoitoa vaativista sairastapauksista. Kiireellinen eläinlääkärin avun antaminen kaikille eläinlajeille kuuluu kunkin kunnaneläinlääkärin tehtäviin omalla toimialueellaan.

Laukaassa on erikoiseläinlääkäripalveluja tarjoava hevosklinikka.

15.5 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden praktikkokunnaneläinlääkärien puhelinai-
ajanvarausta ja neuvontaa varten on arkisin kello 8-9:30. Varsinaisen puhelinajan jälkeen
eläinlääkärit ovat tavoitettavissa toimialueensa kiireellisiä tapauksia varten kello 14 saakka,
kaikilla eläinlääkäreillä on käytössään vastaaja, jonne voi jättää soittopyynnön. Alueella
noudatetaan käytäntöä, jossa suurelaimia päivystävä eläinlääkäri ottaa kiireelliset tapaukset
hoitaakseen kello 14 ja 16 välisenä aikana, ennen varsinaisen päivystysajan alkamista.
Pieneläimiä koskien kiireellinen eläinlääkäriapu on ulkoistettu virka-ajan ulkopuolisena
aikana. Virka-aikana praktikkokunnaneläinlääkärit hoitavat pieneläinten kiireellisen
eläinlääkäriavun antamisen.

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden praktikkokunnaneläinlääkärien työsuunnittelussa
otetaan huomioon kiireellisen eläinlääkäriavun tarjoaminen. Mikäli eläinlääkäriresurssi on
normaalia matalampi eläinlääkärien poissaolojen vuoksi, kiireetöntä ajanvaraustoimintaa
vähennetään, äkillisessä tapauksessa ajanvarauksia perumalla.

Suureläinpäivystys

Eläinlääkäripäivystys virka-ajan ulkopuolella (klo 16.00-08.00, viikonloppuisin ja pyhinä) on
järjestetty lähikuntien kesken maakunnallisen eläinlääkäripäivystyssopimuksen mukaisesti v.
2011 alusta lukien. Hyöty- ja lemmikkieläinpäivystys järjestetään eriytettyinä niin, että
kunnaneläinlääkärit vastaavat hyötyeläinpäivystyksestä. Hyötyeläinpäivystysalue on ns.
eteläinen Keski-Suomi. Samanaikaisesti päivystää kolme hyötyeläinpäivystäjää. Kukin
kunnaneläinlääkäri päivystää joka 5. päivystysvuoron. Päivystysvuorot ja päivystäjät
kirjataan internet-pohjaiseen päivystystietokantaan, johon on pääsy vain päivystävillä
eläinlääkäreillä sekä päivystystä hallinnoivilla henkilöillä. Vuoden 2010 lopulla on luotu
keskitetty maksullinen puhelinpalvelu.

Pieneläinpäivystys

Pieneläinpäivystyksen hallinnointi- ja järjestämisvastuu on maakunnallisen
päivystyssopimuksen mukaisesti Jyväskylän kaupungilla. Pieneläinpäivystysalue kattaa koko
Keski-Suomen maakunnan sekä muutaman maakunnan ulkopuolisen kunnan. Hankintalain
perusteella pieneläinpäivystys on kilpailutettu ja koko pieneläinpäivystyksen hoitaa Evidensia
Oy, Jyväskylässä sijaitsevalla klinikallaan. Palveluntuottaja on irtisanonut sopimuksen
päivystyksen tuottamisesta 25.3.2024 päättyväksi ja palvelu on valvontasuunnitelman
laatimishetkellä kilpailutuksen valmistelussa.

Lemmikkieläinpäivystyksen järjestäjän tarjousasiakirjoissa (v. 2019) on määritelty palvelun
vähimmäistaso varustuksen ja henkilöstön koulutuksen suhteen. Tällä pyritään takaamaan,
että palvelut tuotetaan vähintään eläinlääkintähuoltolain edellyttämällä laatu-
tasolla.

Keskitetty yhteydenottopalvelu

Vuoden 2010 lopulla on luotu keskitetty maksullinen puhelinpalvelu. Pieneläinpäivystyksen osalta puhelinpalvelu alkoi toimia 1.11.2010 alkaen ja suureläinpäivystyksen osalta toiminta alkoi 1.1.2011 alkaen. Palvelun tuottaa Telia.

Virkatehtävät virka-ajan ulkopuolella

Maakunnallinen suureläinpäivystys toteutetaan myös sijaisuuksia tekevien eläinlääkäreiden osalta virkasuhteisesti. Suureläinpäivystäjä on päivistyssopimuksessa sovitusti toimivaltainen kunnaneläinlääkäri koko päivistysalueelle. Päivistysten ylläpitosovelluksessa päivistystietokannassa on Jyväskylän seudun ympäristöterveyden laatima ohje virkatehtäviin.

A-c -luokan, uuden taudin sekä muun torjuttavan eläintaudin varalta aluehallintovirastot järjestävät valtakunnallisen läänineläinlääkäripäivystyksen. Kaksi läänineläinlääkärinä päivystää aina samanaikaisesti ja kummankin toimialueena on koko Suomi. Kulloinkin päivystävän läänineläinlääkärin saa tietää Ruokaviraston puhelinvastaajasta numerosta 029 520 4658.

15.6 Saatavuus- ja laatutavoitteet

Ajanvaraus

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden praktikkokunnaneläinlääkäreiden asiakkaille on järjestetty maksuton puhelinneuvonta ja ajanvarauspalvelu virka-aikana. Asiakkaat tavoittavat praktikkokunnaneläinlääkärin aamulla puhelinaikana, 8-9:30 matkapuhelimesta. Aamuvastaanottoajan jälkeen asiakas saattaa joutua soittamaan useamman kerran tai jättämään soittopyynnön eläinlääkärin tavoittaakseen, koska kesken toimenpiteen puhelimeen vastaaminen ei ole mahdollista. Ei-kiireellisiä tapauksia koskeva neuvonta on pyritty ohjaamaan puhelinaikoihin.

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden alueella noudatetaan viranhaltijakohtaista vastuualuejakoa. Tämä ei kuitenkaan ole sitovaa asiakkaita kohtaan ja asiakkailla on vapaus valita kiireettömissä tapauksissa eläinlääkäri, jota asiakas haluaa käyttää.

Palokan vastaanotolla on siirrytty keskitettyyn ajanvaraukseen, jota hoitaa vastaanoton eläintenhoitaja.

Muuramen, Joutsan ja Hankasalmen toimipisteissä ajanvaraus hoidetaan kyseisten praktikkokunnaneläinlääkäreiden tahdon mukaisesti itsenäisesti.

Saatavuus

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden alueella kiireetön sairaskäynti- tai vastaanottoaika saadaan järjestymään viikon sisällä tilauksesta. Kiireettömät terveydenhuolto- ja massatyökäynnit sekä terveille eläimille suoritettavat kohdassa 15.2 kuvatut leikkaukset pystytään hoitamaan alle kolmen viikon kuluessa yhteydenotosta myös lomakausina. Eläinlääkäreiden toimipisteet ovat sijoittuneet siten, että pääosa asiakkaista saa palvelun alle viidenkymmenen kilometrin etäisyydeltä.

Kiireellisen eläinlääkäriavun resurssit on laadittu siten, että apua on kaikkina vuorokaudenaikoina saatavissa kolmen tunnin sisällä tilauksesta 90 prosentissa tapauksista. Suurin osa päivystysalueesta sijoittuu siten että päivystävän eläinlääkärin matka eläintenpitopaikkaan tai eläimen omistajan matka pieneläinvastaanotolle on alle sata kilometriä, mihin on poikkeuksena päivystysalueen läntisin, Pirkanmaan maakuntaan sijoittuva osa.

Palautteen kerääminen ja valitusten käsittely

Kunnan mahdolliset asiakasvalitukset ja korvauspyynnöt käsittelee ostopalvelutoiminnan (lemmikkieläinpäivystys) osalta palvelujen tuottaja (Evidensia Oy). Ostopalvelusopimuksen mukaisesti palvelun tuottaja antaa saamansa asiakasvalitukset tiedoksi Jyväskylän seudun ympäristöterveydelle. Muiden kuin ostopalvelujen osalta eläinlääkäripalveluiden valitukset ja korvauspyynnöt käsittelee Jyväskylän seudun ympäristöterveys, joka pyytää tarvittaessa lausuntoa Eläinlääkintävahinkojen arviointilautakunnalta.

Jyväskylän kaupungilla on vastuuvakuutus vakuutusyhtiö LähiTapiolan kanssa. Vakuutuksen vakuutusturva henkilö- ja esinevahingoissa sekä varallisuusvahingoissa on suuret vahingot kattava.

Jyväskylän seudun ympäristöterveys seuraa jatkuvasti asiakkailta ja kuntalaisilta saamaansa palautetta.

15.7 Toimitilat

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden alueella on yksi yhteisvastaanotto, Palokan vastaanotto, jossa työskentelee neljä eläinlääkäriä. Muiden vastaanottojen osalta vastaanoton maantieteellinen sijoittuminen ja asiakkaiden tavoitettavuus puoltavat vastaanoton ylläpitämistä.

Kaikki vastaanotot ovat varustettuja asianmukaisilla pesu- ja kuivaustilat instrumenteille, suurillekin praktiikkavarusteille ja suojavaatteille, sekä henkilökunnan sosiaaliset tilat peseytymis- ja lepotiloineen kuuluvat jokaiseen toimipisteeseen. Vastaanottoihin kuuluvat vastaanottotilat sekä toimistohuoneet ja riittävät varastotilat. Huoneenlämmössä, viileässä ja jääkaappilämpötilassa säilytettäville lääkkeille ja muille tarvikkeille (esim. näytteet ja tutkimusvälineet) on omat varastotilansa. Autotallin suhteen Muuramen vastaanotto on puutteellinen autotallin puuttuessa kokonaan, Palokan, jossa on autotalli vain kahdelle autolle.

Palokan, Joutsan ja Hankasalmen toimipisteessä on mahdollisuus viransijaisen lyhytaikaiseen asumiseen. Kaikissa toimipisteissä tilat soveltuvat pieneläinten vastaanottoon, tiloihin sisältyy odotushuone, riittävä määrä toimenpide- ja leikkaushuoneita sekä potilaiden pesuun soveltuvat tilat. Kunta huolehtii toimitilojen säännöllisestä ja riittävästä siivouksesta ja kunnossapidosta sekä jätehuollosta, johon sisältyy vanhentuneiden lääkkeiden sekä käytettyjen ruiskujen, neulojen ym. hävittäminen.

Jyväskylän seudun ympäristöterveydellä ei ole tällä hetkellä käytettävissä hevosia varten pakkopilttuuta tai vastaavaa, tai tilaa hevosten kaatamiseen. Alueella toimii Laukaan hevossairaala, johon edellä mainittuja toimia vaativat hevospotilaat voidaan lähettää.

Jyväskylän ympäristöterveyden vastaanottoilojen turvallisuus on huolehdittu, siten että tiloissa on asianmukainen murtosuojaus.

15.8 Välineresurssit

Kaikilla praktikoilla on käytössään henkilökohtainen ultraäänilaitte suurelaimille tarkoitettulla rektaalianturilla, hevosille hammashoidon välineet ja astutusliinat, pulttipistooli sekä kaikki normaalit synnytysapuun sekä peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkärinavun edellyttämään kirurgiaan tarvittavat instrumentit.

Normaalit suojavaatteet ja –jalkineet sekä erityisvarustus tarttuvien eläintautien ja zoonoosien varalta näytteenotto- ja pakkaustarvikkeineen kuuluvat vastaanottojen varustukseen.

Pieneläinpraktiikassa varusteisiin kuuluvat ultraäänilaitte, eläinvaaka, säädettävät toimenpide- ja leikkauspöydät sekä valaisimet ja kaikki normaalit tutkimusvälineet sekä instrumentit. Kaikilla vastaanotoilla on pakastin kuolleiden/lopetettujen pieneläinten säilyttämiseen.

Praktikkokunnaneläinlääkärit ovat Jyväskylän kaupungin tietohallinnon laitettuen piirissä, joka huolehtii atk-laitteiden toiminnasta ohjelmiseen sekä tietoliikenne- ja puhelinyhteyksistä laitteineen.

Vuoden 2023 aikana on siirrytty eläinlääkäriohjelmistossa selainpohjaiseen ohjelmistoon, joka mahdollistaa haluttaessa yhteisajanvarauksen sekä yhteisen potilaskortiston pitämisen.

Instrumenttien pesu ja desinfiointi sekä työvaatteiden pesu ja kuivatus on järjestetty praktikkojen itse toteutettuna paitsi Palokan yhteisvastaanotolla, jossa välinehuolto kuuluu eläintenhoitajan työnkuvaan.

15.9 Ostopalvelut

Ostopalveluna hankitun pieneläinpäivystyksen laatua seurataan Jyväskylän seudun ympäristöterveydelle tulevan asiakaspalautteen avulla sekä eläinlääkäriaseman hinnaston avulla. Klinikalla on ilmoitusvelvoite, mikäli klinikka ei selviä velvoitteestaan ostopalvelusopimuksen mukaisesti. Sopimusrikkeestä määrätään tilanteen vaatiessa sopimussakko.

16 SEURANTA, ARVIOINTI JA RAPORTOINTI

16.1 Aluehallintoviraston suunnitelmat

Aluehallintovirasto toimittaa päivitetyn alueellisen valvontasuunnitelman vuosittain Ruokavirastoon erikseen sovittavan aikataulun mukaan. Ruokavirasto arvioi valvontasuunnitelmat vuosittaisen neuvottelujen yhteydessä. Ruokavirasto seuraa aluehallintovirastojen suorittaman valvonnan toteutumista ja vaikuttavuutta ottaen tulokset huomioon valtakunnallisen valvontaohjelman kehittämisessä.

16.2 Kunnan suunnitelmat

Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma hyväksytään osana Jyväskylän seudun ympäristöterveyden valvontasuunnitelmaa Jyväskylän kaupungin ympäristöterveyslautakunnassa. Suunnitelma tarkastetaan ja tarvittaessa päivitetään vuosittain. Suunnitelman päivityksessä otetaan huomioon valtakunnallisen eläinlääkintähuoltosuunnitelman muutokset, kuluvan vuoden suunnitelman toteutuminen ja aluehallintoviraston antama palaute. Valvontasuunnitelman päivityksessä päävastuu on eläinlääkintähuollon tiiminvetäjällä ja ympäristöterveyspäälliköllä.

Suunnitelmansa toteutuminen käydään läpi toimintavuoden päätyttyä ja toteutumisesta laaditaan arviointiraportti, jonka ympäristöterveyslautakunta hyväksyy mahdollisten korjaustoimenpiteiden kera. Hyväksytyt raportit tallennetaan VYHA:an maaliskuun loppuun mennessä. Suunnitelman arviointia ohjataan tarkemmin [Eviran ohjeessa 15908/2](#). Terveysthuoltokäyntien ja valvontatehtävien toteutumista seurataan vuoden aikana ja tarvittaessa ryhdytään korjaaviin toimenpiteisiin suunnitelmien toteuttamiseksi.

16.3 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden eläinlääkintähuollon toteutumista seurataan keräämällä eläinlääkäripalvelujen käytöstä väliraportteja vähintään kolmannesvuosittain. Vuoden 2023 aikana on siirrytty selainpohjaisen eläinlääkäriohjelmiston käyttöön, mikä on parantanut seurannan mahdollisuuksia. Seuranta on välttämätöntä paitsi eläinlääkintähuollon toteutumisen seuraamiseksi, myös suoritepohjaisen kuntalaskutuksen vuoksi. Eläinlääkäripalvelujen osalta kerätään kuntakohtaista tilastoa pieneläin-, suurelain- ja terveydenhuoltokäynneistä.

Eläinlääkintähuollon valvontatehtävien seuranta tapahtuu reaaliaikaisen taulukon avulla. Lisäksi valvonnan seurannassa voidaan jatkossa hyödyntää aluehallintoviraston ilmoitusten vastaanottolomakkeen kautta kerättyjä tietoja.

Pieneläinpäivystyksen tuottava Evidensia Oy raportoi pieneläinten päivystyskäynnit ostopalvelusopimuksen mukaisesti kuukausittain.

Eläinlääkintähuollon tiedot tallennetaan vuosittain VYHA:aan.

16.4 Arviointi- ja ohjauskäynnit

Ruokavirasto auditoi aluehallintovirastoja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan suhteen elintarvikeketjun monivuotisen auditointisuunnitelman mukaisesti.

Aluehallintovirastot ovat vuodesta 2005 lähtien suorittaneet kunnallisen elintarvikevalvonnan arviointi- ja ohjauskäyntejä (ent. auditointeja). Aluehallintovirastojen suorittamat arviointi- ja ohjauskäynnit koskevat myös kuntien järjestämää eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa sekä eläinlääkäripalveluiden toimeenpanoa. Jyväskylän seudun ympäristöterveydellä ei ole tiedossa aluehallintoviraston arviointikäyntiä.

16.5 Muu raportointi

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden eläinlääkintähuollon alan valvontatehtävistä syntyvät tarkastuspöytäkirjat toimitetaan sähköisesti sähköpostin liitteenä välittömästi valmistumisensa jälkeen aluehallintovirastoon, jatkossa asiakirjojen toimittaminen tapahtuu aluehallintoviraston sähköisen lomakkeen kautta. Asiakirjojen toimittamista seurataan eläinlääkintähuollon valvonnan valvontataulukon avulla, johon asiakirjan tuottanut viranhaltija tekee merkinnän asiakirjan toimittamisesta aluehallintovirastoon. Lisäksi kaikista virkatoimista toimitetaan neljännesvuosittain kuntalaskutuksen yhteydessä yhteenveto aluehallintovirastoon.

LIITE 1. ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON PAINOPISTEALUEET

Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelman 2021-2024 ja sen vuodelle 2024 tehty päivitys

Vuoden 2024 painopisteiden kunnassa tehtävät toimenpiteet

ELTE-tietojärjestelmän vaiheittainen käyttöönotto

ELTE-tietojärjestelmän osa eläintautitapausten ja epidemioiden hallinta on julkaistu ja on käytössä. Toimintoja lisätään edelleen asteittain järjestelmän kehitysvaiheiden mukaisesti. Kaikki lainsäädännöllä vastustettavien eläintautien epäilyt ja todetut tapaukset (esim. salmonellat) kirjataan ELTE-järjestelmään.

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden valvontaeläinlääkärit osallistuvat tarpeen mukaan Ruokaviraston järjestämään käyttökoulutukseen.

ELKE-järjestelmän osa eläinlääkkeiden käyttötiedon keruu eli ELTE2 otettiin käyttöön 1.4.2022. Järjestelmä kerää tietoa eläinlääkärin käyttämistä ja luovuttamista lääkkeistä pääosin rajapinnan kautta suoraan praktiikkaohjelmistoista. Jyväskylän seudun ympäristöterveyden eläinlääkärien käyttämä eläinlääkäriohjelmisto siirtää tiedot suoraan ELTE2 -järjestelmään.

Eläintautivalmiuskoulutuksen kehittäminen

Aluehallintovirastojen eläintautivalmiuskoulutuksen kehittämisessä painotetaan uusien läänineläinlääkäreiden ja valmiuseläinlääkäreiden perehdyttämisen sekä aluehallintoviraston valmiuseläinlääkäreille järjestämisen vuosittaisen koulutuksen varmistamista.

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden valvontaelinlääkärit ja yksi praktikkoeläinlääkäreistä on valmiuseläinlääkäri. Kaikki osallistuvat Ruokaviraston ja aluehallintoviraston järjestämiin koulutuksiin.

Pandemiavalmiuden arviointi ja koronaepidemian opit ympäristöterveydenhuollossa ja eläintautitorjunnan varautuminen ja toteutus

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden pandemiavalmiutta arvioidaan ja pidetään yllä koronaepidemiasta ja lintuinfluenssavalmiudesta saadut opit huomioon ottaen.

EU:n eläinterveyssäännösten 2019/429 (AHL) ja muun eläintautilainsäädännön toimeenpano

EU:n eläinterveyssäännöstö 2019/429 (AHL) sekä sen nojalla annettuja säädöksiä on sovellettu 21.4.2021 lähtien. Uudistettu eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskeva lainsäädäntö astui voimaan tammikuussa 2022. Mm. uusille eläinlajeille on tullut vaatimuksia merkintään ja rekisteröintiin. Rekisteröintivaatimus laajeni koskemaan myös tiettyjä sukusolujen ja alkioiden pitopaikkoja.

Jyväskylän seudun ympäristöterveys jatkaa uuden lainsäädännön toimeenpanoa sisällyttämällä uuden lainsäädännön valvonnan suunnitelmalliseen valvontaan.

Eläinten hyvinvointilain toimeenpano

Uusi eläinten hyvinvointilaki astuu voimaan vuoden 2024 alussa, Jyväskylän seudun ympäristöterveys osallistuu lain toimeenpanoon valvonnassa sekä kouluttamalla ja opastamalla eläintenpitäjiä uuden lain vaatimusten noudattamiseen.

Eläinlääkintähuoltolain toimeenpano

Uusi eläinlääkintähuoltolaki tulee mahdollisesti voimaan vuoden 2024 aikana. Eläinlääkintähuollon järjestäminen tehdään ottaen huomioon uuden lain vaatimukset.

Kuolleiden tuotantoeläinten hautaamisen valvonta

Vuonna 2024 jatketaan edellisen vuoden sivutuotevalvonnan painopisteenä ollutta sivutuotteiden hautaamisen valvontaa komission antamaan suositukseen perustuen (sivutuoteauditointi keväällä 2021). Komissio kiinnitti huomiota sivutuoteauditoinnillaan sivutuotteiden hautaamisen olosuhteiden valvonnan riittämättömyyteen, erityisesti pohjavesialueille aiheutuvien riskien vuoksi. Lisäksi valvontaa laajennetaan koskemaan myös epäilyttäviä kotiteurastuksia ja muita epäselvyyksiä sivutuotteiden hävittämisessä. Jyväskylän seudun ympäristöterveys sisällyttää sivutuotevalvonnan suunnitelmalliseen valvontaan. Valvontaa tehdään muun valvonnan yhteydessä sekä tarpeen mukaan yksittäisinä tarkastuksina.

Avi-kohtainen painopiste

Avi valitsee viime vuosien valvontasuunnitelmien toteutumisen raportoinnin perusteella painopisteen, johon suunnataan valvontaa avin määrittelemällä tavalla. Tarvittaessa Jyväskylän seudun ympäristöterveyden valvontaelinlääkärit osallistuvat toteutukseen.

LIITE 2. RESURSSITARPEEN KARTOITUS

Toimijoiden määrät päivitetty vuonna 2021 ellei toisin mainittu

Eläinmäärät Jyväskylän ympäristöterveyden toiminta-alueella

a. Tuotantoeläintilat	Tilojen määrä
Nautatilat	185 (2023)
Sikatilat	2 (2023)
Lammas- ja vuohitilat	132
Hevostilat	353 (2023)
Siipikarjatilat	66 (arvio)
Vesiviljelylaitokset	5
Turkistarhat	0
Tarhatun riistan tilat	1
Mehiläistarhat	300 (arvio)
b. Lemmikit	
Arvio lemmikkien määrästä	21 000

ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT

Terveydenhuoltosopimusten määrä ja terveydenhuoltokäynnit

	Tilojen lukumäärät	Suunnitellut terveydenhuoltokäynnit vuonna 2024
Nautatilat		
Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus, tilanne 31.12.2022	167	
Pitopaikat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa, päivitetty 2023	150	170
Terveydenhuoltotilojen osuus (% kaikista nautatiloista), päivitetty 2020	90 %	
Sikatilat		
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	2	
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	2	12
Terveydenhuoltotilojen osuus (% kaikista sikatiloista), päivitetty 2023	100 %	
Siipikarjatilat		
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	0	
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0	
Terveydenhuoltotilojen osuus (% kaikista siipikarjatiloista)	0 %	

Muut terveydenhuoltosopimukset		
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	10	
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	9	12
Yhteensä		178
Terveydenhuoltotyön resurssitarve (htv)	1,6 htv	

Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta (päivitetty 2023)

Sairaskäynnit tiloilla (muu kuin terveydenhuolto)	Lukumäärät
Sairaskäynnit virka-aikana	1500
Sairaskäynnit päivystysaikana	250
Sairaskäynnit pieneläinvastaanotolla	Lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	4500
Sairaskäynnit päivystysaikana	10
Kunnan eläinlääkäripalveluiden resurssitarve (htv)	1,6 terveydenhuoltotyö, johon lisättyä 5,4 muu eläinlääkintätyö ja lomien sijaisuudet 0,3 htv
	= 7,3 htv

Eläinten terveyden valvonta (päivitetty 2023)

Toimijat toimintaryhmässä	Lkm	Valvontasuunnitelman mukainen tarkastusmäärä vuodelle 2024
Siipikarjan salmonellavalvontaohjelma	16	8
Uudistuseläimiä tuottavat sikalat, salmonellavalvonta	0	0
Keinosiemennyssonneja tuottavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	0	0
Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	0	0
Vapaaehtoiseen terveysvalvontaan kuuluvat tilat		
Maedi-visna / CAE	8	3
Tarhattujen hirvieläinten terveysvalvontaohjelma	0	0
Vesiviljelyeläinten terveysvalvontakohteet	5	5
b. Muu eläinten terveyden valvonta	2	2
Eläinten siirtojen valvonta ilman epäilyä		5
Turkistarhojen lukumäärä	0	0
Ulkona pidettävien sikojen pitopaikkojen määrä	1	1
Suunnitelmalliset tarkastukset		24
Akuutti valvonta ja terveystodistukset		20
htv		0,4

Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve

0,4 htv

Sivutuotevalvonta

Toimintatypit	Lukumäärät	Valvontasuunnitelman mukainen tarkastusmäärä vuodelle 2024
Sivutuotealan laitokset ja toiminta, hyväksyntä, rekisteröinti ja valvonta	6	0
Tilojen sivutuotevalvonta, mukaan lukien hautaaminen, kalankasvatus ja raatoja haaskalle luovuttavat		10
Haaskojen valvonta	3	1
Suunnitelmalliset tarkastukset yhteensä		11
htv		0,1

Sivutuotealan valvonnan resurssitarve 0,1 htv

Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Ilmoituksenvaraiset kohteet	Lkm	Valvontasuunnitelman mukainen tarkastusmäärä vuodelle 2024
Hevostallit	78	35
Riistanhoidolliset tarhat	0	0
Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	0	0
Eläinkaupat	1	1
Eläinhoitolat	6	6
Suunnitelmalliset tarkastukset yhteensä		42
Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset		
Arvio tarkastusten määrästä		160

Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve htv 1,4

Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta

Toimijat toimintaryhmässä	Lkm Valvontasuunnitelman mukainen tarkastusmäärä vuodelle 2024
Eläinsuojeluvalvonnan yhteydessä	20

Eläinten tunnistamisen ja merkinnän resurssitarve 0,2 htv

ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON HENKILÖRESURSSIT

Resurssitarve	Htv
Eläinlääkäripalvelut	7
Eläinten terveyden valvonta	0,4
Sivutuotevalvonta	0,1
Eläinten hyvinvoinnin valvonta	1,4
Tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta	0,2
Elintarvikevalvonta	0,8
Muut tehtävät	0,3
Käytettävissä oleva resurssi	
Eläinlääkärit yhteensä	10
Päivystykseen osallistuvat eläinlääkärit	6,75
Valvontaeläinlääkärit	1,75
Muut kuin eläinlääkärit	
Eläinhoitaja/avustaja	1
Terveystarkastajan tekemä eläinsuojeluvalvonta	0
Muut tehtävät (toimisto- ja hallintotyö)	1.0
Muut kuin eläinlääkärit yhteensä	1.0

Ostopalvelut eläinlääkintähuollossa (sanallinen kuvaus):

Pieneläinpäivystys hankitaan kokonaisuudessaan ostopalveluna. Äänekosken kaupungin alueen virka-aikainen eläinlääkäripalvelu hankitaan sopimusperusteisesti Laukaan kunnalta.

Liite 3, vahvistetut maksut

Klinikkamaksut 1.1.2024 alkaen

Klinikkamaksut (sisältävät alv. 24 %)

Vähäiset toimenpiteet (mukaan lukien kissojen sterilaatiot ja kastratiot)	13 euroa
Vaativat toimenpiteet (esimerkiksi koiran kastratio)	26 euroa

Laitemaksut (sisältävät alv. 24 %)

Verinäyteanalyysi kaupungin omistamalla verinäyteanalyysaattorilla	6–12 euroa riippuen analyysin laajuudesta
Pieneläinten ultraäänitutkimus kaupungin omistamalla pieneläinultraäänilaitteella	12 euroa

Toimenpiteistä kerätään maksut käyntikohtaisesti, eli laskukohtaisesti: jos samalla käynnillä tehdään useammalle eläimelle toimenpiteitä, kerätään yksi maksu, jonka suuruus määräytyy kokonaisvaativuuden ja toimenpiteitten vaativan ajan mukaan. Lisäksi kerätään mahdolliset laitemaksut. Terveystarkastuksista, joista laaditaan lausunto, peritään klinikkamaksu.

Klinikkamaksua ei peritä pelkästään eläintautien vastustamiseksi (kuten rokotukset, rokotuskäynnillä tehtävään terveystarkastuksen verrattavasta kliinisestä terveystarkastuksesta) tai pelkästään eläinsuojelullisista syistä, joihin luetaan mukaan eläinsuojeluyhdistyksille tehtävät, tehtävistä toimenpiteistä eikä eutanasioista. Klinikkamaksua ei peritä myöskään lyhyen ajan sisään tehtävistä kontrollikäynneistä, lääkityssarjojen jatkolääkityksistä, kynnenleikkauksista tai vastaavista.

Keskitetyn päivystyksen puhelinpalvelun maksut

Suureläinpäivystyspuhelin	2,03 €/min
Pieneläinpäivystyspuhelin (ostopalveluklinikan tuottamana)	maksimihinta 6,03 €/min